

ΚΑΡΟΛΟΥ ΦΛΕΓΕΛ

ΜΕΛΟΥΣ ΤΟΥ ΕΝ ΜΕΣΣΟΛΑΝΟΙΣ ΕΥΧΑΙΡΟΥ ΤΗΣ ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ
ΕΣΚΡΕΥΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ

Η

Α. Θ. ΠΑΝΑΓΙΟΤΗΣ

Ο

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ

ΑΝΘΙΜΟΣ Ο Ζ.

ΕΝ ΚΑΛΥΜΝΩ,

ΕΝ ΣΑΜΩ,

ΕΝ ΤΟΥ ΗΓΕΜΟΝΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ ΑΦΕΙΟΥ

1896

ΚΑΡΟΛΟΥ ΦΛΕΓΕΛ

ΜΕΛΟΥΣ ΤΟΥ ΕΝ ΜΕΣΙΟΛΑΝΟΙΣ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΤΗΣ ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ
ΕΞΕΡΕΥΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ

Η

Α. Θ. ΠΑΝΑΓΙΟΤΗΣ

Ο

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ

ΑΝΘΙΜΟΣ Ο Ζ.

ΕΝ ΚΑΛΥΜΝΩ,

ΕΝ ΣΑΜΩ,

ΕΝ ΤΟΥ ΒΙΣΤΡΟΝΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

1896

ΤΗ,

Α. ΥΨΗΛΟΤΗΤΙ

ΤΩ,

ΣΕΒΑΣΤΩ, ΗΓΕΜΟΝΙ ΤΗΣ ΣΑΜΟΥ

ΣΤΕΦΑΝΩ, ΜΟΥΣΟΥΡΩ,

ΑΚΡΟΥ ΣΕΒΑΣΜΟΥ ΕΝΕΚΕΝ

ΑΦΙΕΡΟΥΤΑΙ

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ

Πρὸ ἀλίγων μηνῶν ἐξετεπώθη ἐν τῷ ἐν Κων/πόλει Πατριαρχειῶ Τεπογραφεῖω καὶ ἀδείᾳ τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ Ἐπιτορχειῶν τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως πραγματεία μου περὶ τῆς νῆσου Καλέμνον, ἀφιερωθείσα τῇ Α. Θ. Παναγιώτητι τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ Ἀνθίμῳ τῷ Ζ' τῷ ἀπὸ Αἰῶνος Καλέμνον, ἣν δὲ προβαίνω εἰς τὴν ἔκδοσιν ἄλλης πραγματείας μου φερομένης μὲν τὸν τίτλον ἢ Α. Θ. Παναγιώτης ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης Ἀνθίμος ὁ Ζ' ἐν Καλέμνῳ, ἀφιερωθείσης δὲ τῇ Α. Ἐπιτορχειῶ τῷ Σεβαστῷ Ἡγεμόνι τῆς Σάμου.

Ἐν τῇ δευτέρᾳ πραγματεῖᾳ καὶ ἀναπαριστῶ τὰς ἐκλάμπρους ἡμέρας τῆς ἐν Καλέμνῳ διαμονῆς τῆς Α. Θ. Παναγιώτητος μετὰ τῆς ἐκτάκτου σερροῆς ἐντοπίων καὶ ξένων ἐκ Αἰῶνος, Ἀστεπυλαίας, Πάτριον, Κῶ, Ρόδον, Σάμον καὶ Κων/πόλεως, ἀπεικονίζω κατὰ τὸ δυνατόν τὴν ἀληθοῦς προσωπικαίτητα καὶ τὸν βίον τοῦ γεραροῦ Πατριάρχου τούτου, διὰ βραχίον περιγράφω ὡς σεσητῆν τῶν ἐκτάκτων ἡμερῶν τὴν νῆσον Καλέμνον καὶ τὸ ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν κατατρώγων αὐτὴν κακὸν καὶ τελευταίως ἀναγέρω ὅσα ἢ Α. Θ. Παναγιώτης, διάδοχοι ἀρχαὶ καὶ ἰδιῶται, ἐγγχώριοι καὶ ξένοι, ἐπραξαν πρὸς κατάργησιν τοῦ δεινοῦ κακοῦ τούτου.

Διὰ τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος πραγματειῶν μου προσπαθῶ νὰ καταστήσω γνωστότερον τῷ κοινῷ τὰς ἀπαισίους συνέπειας

της ἐν τῇ σπογγαλιείᾳ καταχρήσεως τῶν σκαφάνδρων, προκαλούσης τὸ μόνον πλεῖστα ὅσα θύματα, νεκροὺς καὶ παράλειτους, ἀλλὰ καὶ ἕνεκα τῆς ἐξαλοθρεύσεως τοῦ εἶδους τῶν σπόγγων ἔνθεν μὲν γενικὴν κατάπτωσιν καὶ καχεξίαν τῶν πρὶν τόσων ἀνθρώπων ἀπὸ τὸ Αἰγαῖον σπογγαλιευτικῶν τόπων μετὰ πληθυσμὸν ὡς ἑγγιστα 100,000 ψυχῶν, ἔνθεν δὲ οὐ μικρὰν ζημίαν τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ Ταμείου, εἶχομαι δὲ διαπύρως, ὅπως ὁ γιγάνθρωπος καὶ κοινωφελὴς σκοπὸς ἐπιτευχθῆ ὡσὲν τάχιον.

Ἐν Λιμένι Βαθίος τῇ 25 Σεπτεμβρίου 1896.

Κ. ΦΑΙΣΓΑ

Ἦν Ἰανουάριος μὴν τοῦ 1895, ἐπέστρεφον δὲ ἐκ Γενούης εἰς Κάλυμνον, ὅτε τὴν 20 τοῦ ρηθέντος μηνὸς ἔμαθον ἐν Σύρῳ πολυσήμαντον διὰ τὸ Γένος, τὴν Κάλυμνον καὶ ἐμὲ τηλεγραφικὴν εἰδήσιν, δηλαδὴ τὴν εἰς τὸν Οἰκουμηνικὸν Θρόνον ἀνάρρησιν τῆς Α. Πανιερότητος τοῦ Μητροπολίτου Λέζου Καλύμνου κ. Ἀνθίμου, ἐμποησασάν μοι βαθεῖαν ἐντύπωσιν, ἵαν καὶ δὲν ἐγνώριζον ἔτι προσωπικῶς τὸν διαπρεπῆ ἱεράρχην τοῦτον, ἐλθόντα εἰς τὴν Κάλυμνον μόλις πρὸ τριμηνίας. Τὴν ἐπαύριον δὲ, ἡμέραν εὐδίου καὶ θερμῆς, εὐρών ἐν τῷ λιμένι τῆς Σύρου πρεχαντήριον, ἔτοιμον πρὸς τὴν εἰς Κάλυμνον ἀναχώρησιν, ἀπαράσιτα νὰ ἐμπιστευθῶ εἰς αὐτό, πνόντος εὐρίου Ζεφύρου, ἄντι νὰ ἐκλέξω τὴν διὰ Χίου μακροτέρην ὁδὸν μετ' ἀλλαγῆς ἀτμοπλοίων, ἐλπίζων, ὅτι οὕτω θὰ φθάσω ἐνωρίτερον εἰς τὴν προσωρινὴν ἔδραν τοῦ Οἰκουμηνικοῦ Πατριάρχου.

Ἀναπιτάσαντες τὰ ἱστία, ἀνάγομεν εἰς τὸ πῆλαγος, περιστοιχοῦμενοι ὑπὸ τῆς χορείας τῶν Κυκλάδων, ἐγειρουσῶν ἐν τῇ ψυχῇ μου τόσας ἀναμνήσεις. Ὁ Ζεφύρος ἀκολουθεῖ νὰ πνήθῃς καὶ ἐπελθούσης τῆς νυκτός, διακυγαζομένης ὑπὸ τῆς δικερῶς Σελήνης, ζητῶ τὴν κλίνην πρὸς ὕπνιν οὐ χαιρότερον ἐκείνου, ἐν ἐκοιμᾶτο ὁ Ὀδυσσεύς ἐπιστρέφων ἐκ τῆς νήσου τῶν Φακιάκων εἰς τὴν ἀγαπητὴν αὐτοῦ Ἰθάκην. Τὴν πρῶταν εὐρισκόμεθα μεταξὺ Ἰκαρίας καὶ Ἀμουργοῦ, βλίποντες χορείαν ἄλλων νήσων οὐκ ἕλιγώτερον οἰκίων μοι τῶν Κυκλάδων, ἐπὶ τοῦ ἀνατολικοῦ δὲ ἐρίζοντος φαίνονται καθαρῶς διαγεγραμμένα ἡ Λέρος καὶ ἡ Κάλυμνος. Ἄλλ' ἤρέμα ἐλαττοῦται ὁ Ζεφύρος καὶ ἐνσκήπτει γαλήνη. Προχωροῦμεν ἐλίγιστα, πρὸς τὴν φαινήν δὲ νύκτα τὰ ὑπὸ τὸν ἔμπειρον

πλοίαρχον Δημήτριον Μπορλίτσην Σπετσιώτην τέσσαρα θαλασσινά πλληγκάρια, τρεῖς Καλύμνιοι καὶ εἰς Κρήσι, ἐναλλάξ ποιοῦνται γρήσιν τῶν κοπῶν, φάλλοντες ἄσματα ἢ κωνίζοντες. Πληρεστάτη γαλήνη ἔδη περιβάλλει τὸ πλοῖον, ἡ θάλασσα, κάτοπτρον ἀπείρατον, ἀντανκλᾷ τὴν φιλοπάμπυλον Σελήνην καὶ τοὺς ἀστερισμοὺς τοῦ Ὠρίωνος καὶ τῆς Ἄρκτου.

» Ὁ νόξ ἱερᾶ,
ὡς μακρὸν ἵππευμα διώκεις,
ἀστερσεῖδά νῶτα διρραύουσ'
αἰθήρος ἱερῆς,
τοῦ σεμνιστάτου δι' Ὀλύμπου».

Λίγνης μετὰ τὰ μεσάνυχτα ἀρχεται νὰ φθυρίζῃ ὁ ἄνεμος πρὸς τὴν θάλασσαν, ἔπειτα νὰ ῥυιλιῇ, τέλος δὲ νὰ βοῇ. Ἄλλ' εἶμαι, εἶνε ὁ Ἀπληιώτης καὶ οὐχὶ ὁ Ζέφυρος, ἐναντίος ἄνεμος καὶ οὐχὶ ὁ οὐριος. Ἡ θάλασσα ταράσσεται ὀλεῖν περισσότερο, τὸ δὲ σκάφος ἀναγκάζεται νὰ προχωρῇ μετὰ κόπου διὰ τῶν στροφῶν. Εἰμῆθα ἔδη παραπλεύρως τῆς Ταλίνδου, ἀλλὰ τὸ δύσκολον ἔγκειται εἰς τὸ νὰ κάμψωμεν τὸ ἀκρωτήριον τοῦ Ἁγίου Γεωργίου. Ὁ πλοίαρχος, σταθμίσας τὰς δυνάμεις τοῦ πλοίου καὶ τῆς θυέλλης, ἐπιμένει παλαιῶν κατὰ τῶν στοιχείων τῆς φύσεως. Τότε

«τριγῆθ' τε καὶ τετραγῆθ' διέσχισεν εἰς ἀνέμοισιν»
τὸ σχινίον τοῦ φλάνου καὶ ὁ πλοίαρχος μετὰ τῶν ναυτῶν πλὴν τοῦ κρατερότερου τὸ πηδάλιον Διοουτίου ἠρμώσιν νὰ δέσσωσιν αὐτὸν δι' ἄλλου. Ἡ θυέλλα δαινοῦται, σπῆ ἡ ἀντέννα τοῦ πρώτου ἰσοῦ, συντέλλονται ἔδη τὰ πάντα ἀνὰ μίαν μεσοδαν, πρηγυρίζομεν τὰ νηρόδρια Νερὰ καὶ τοῦ Ἁγίου Νικολάου, παρὰ τοῦ ἐν Βάρι τόφρου τοῦ ἵππου ἔρχομαι κατ' εὐθείαν, καὶ ἐτι μίαν φορὰν στρίψαντες πρὸς Νότον, κάμπτομεν βρεγόμενοι ὑπὸ τῶν ἐξηγερμένων κυμάτων διὰ καλῶς λαλογαριασμένης στροφῆς τὸ ἀκρωτήριον καὶ εἰσπλέομεν ἔδη

μὲ οὐριον τὸν Ἀπληιώτην εἰς τὸν κόλπον καὶ λιμένα τῆς Ποθαίας. Ἦν ἡ δευτέρα 23 Ἰανουαρίου περὶ τὴν 10 π. μ. εἰτε ἐξηλθον τοῦ πλοίου, διὰ νὰ συμμερισθῶ τὴν γενικὴν χάριν τῶν κατοίκων τῆς νήσου Καλύμνου. Πρὶν δὲ νὰ μετόσχωμεν αὐτῆς λεπτομερῶς, πρὶν νὰ παραστῶμεν εἰς τὰς πατριαρχικὰς ἱεροτελεστίας καὶ ἑορτάς, ἀρμόζει νὰ ρίψωμεν ἐν βλέμμα ἐπὶ τῆς Καλύμνου, ὡς σκηνῆς, ἐπὶ τῆς ὁποίας διεγράματίσθη ἡ σειρά τῶν ἱεροτελεστιῶν καὶ ἑορτῶν ἐκεῖνων, ἀληθμονήτων δι' ὅλους τοὺς εὐτυχήσαντας νὰ μετόσχωσιν αὐτῶν.

Ἡ Καλύμνος σχηματίζει μετὰ τῆς γείτονος Λέρου σύμπλεγμα νήσων διακοπὴν διὰ στενοῦ πορθμοῦ, γνωστὸν δὲ ἔδη τῷ Ὀμήρῳ ὑπὸ τὸ ἄνομα νήσου Κάλυδναι, εἶνε δὲ ἡ μεγαλύτερα καὶ τραχυτέρα ἐξ αὐτῶν. Τρεῖς ἑρσειραι διασχίζουσι τὴν Κάλυμνον, σχηματίζουσαι δύο κοιλάδας, τὴν τῆς Χώρας καὶ τὴν τοῦ Βαθῆος. Ἡ μέση ἑρσειρὰ εἶνε ἡ ὕψηλότερα, φθάνουσα διὰ τοῦ πυραμιδοειδοῦς ὄρους τοῦ Προφήτου Ἥλιου εἰς ὄψος 750 μέτρων, ἡ δὲ βόρειος ἐκπέμπει πρὸς τὴν Λέρον τραχεῖαν χερσόνησον, λήγουσαν εἰς τὸ ἀπόκρημον ἀκρωτήριον Πιταρίδια καὶ κρύπτουσαν παρὰ τῷ συνοικισμῷ Ἐμποριῶ τὸ προσηρικὸν φρούριον Καστρί. Ἄλλὰ καὶ ἄλλα σπουδαῖα κειμήλια τῆς ἀρχαιότητος καὶ τοῦ μεσαιῶνος κρύπτει ἡ νήσος πολλαχού, ὃ δὲ Ἄγγλος ἀρχαιολόγος Κάρολος Νεῦτων δι' ἐπιτυχῶν ἀνασκαφῶν κατὰ τὸ 1835 ἔφραεν εἰς φῶς ἀριστουργήματα τῆς ἀρχαίας καλλιτεχνίας χρυσῆ καὶ ἑρειχάλκινα κοσμοῦντα γυνὸν τὸ ἐν Λονδίῳ Βρετανικὸν Μουσεῖον.

Ὁ νῶν πληθυσμὸς τῆς νήσου Καλύμνου ἀνέρχεται εἰς 16,000 ψυχῶν, κατοικεῖ δὲ ἐν δυοῖ πόλεσι, κειμέναις ἐν τῷ ἀνατολικῷ ἡμίσει τῆς νοτίου κοιλάδος, ἐτι δὲ καὶ ἐν τισὶ μικροῖς συνοικισμοῖς ἐν τῇ εὐτῷ λεγομένη Ἐμπροσθινῇ θέσει, ἐν τῇ βόρειῃ κοιλάδι, καλουμένη τῷ Βαθύ, ἀνὰ τὴν ἑρσινήν πρὸς τὴν Λέρον

χερσόνησον καὶ ἐν τοῖς νησιδαίοις Τελένδρῳ καὶ Ψερήμῳ. Ἀποδημοῦσι δὲ πλείστοι Καλύμνιοι ἐν τῷ ἔξωτερικῷ, ἐμπορευόμενοι τοὺς σπόγγους, ἰδίως ἐν Ρωσίᾳ, ἐν ἣ καὶ μόνῃ εὐρίσκονται ὡς ἔγγιστα 400.

Ἡ Χώρα μετὰ περίπου 3500 κατοίκων κεῖται εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Κάστρου, μισαιωνικοῦ φρουρίου ἔχοντος τὸ μέγεθος τῆς Ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν. Ὁ βράχος ἐπὶ τοῦ ὁποῖου ἐκτίσθη τὸ φρούριον τοῦτο, προσκολλᾶται πρὸς τὴν μέσσην ὄρειαν διὰ στενοῦ ἀγένης, εἰς πολλὰ δὲ μέρη σώζονται ἐτι τὰ τεῖχη μετὰ τετραγωνικῶν πύργων, πολειστῶν καὶ ἐπάλλεων. Τὸ Κάστρον ἐμπεριέχεν τὴν πόλιν τῆς Καλύμνου μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ αἰῶνος τούτου, ἐξ ὅτου ἤρχισαν οἱ τολμηρότεροι νὰ κτιζοῦσι τὰς οἰκίας αὐτῶν εἰς τὰς ὑπερβαίας τῆς ἀκροπόλεως παρ' αὐτὴν τὴν ἀνοδὸν καὶ οὕτω κατ' ὀλίγον ἐκτίσθη ἡ λεγομένη Χώρα μετὰ τριῶν μεγάλων ἐκκλησιῶν τῆς Παναγίας, τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου καὶ τοῦ Ἁγίου Χαραλάμπους.

Μεταξὺ τῆς Χώρας καὶ τῆς παρὰ τὸν ἑμῶνυμον κόλπον κειμένης πόλεως Ποθαίας μετὰ περίπου 9500 κατοίκων ὑψοῦται ἐπὶ κρημνώδους βράχου, προσκολλημένου τῇ νοτίῳ ὄρειᾳ, τὸ Πέραν Κάστρον, οὗ τὰ τεῖχη μετὰ ἐξ οἰκοσῆμων φράγμων ἰσοπέδων σώζονται καλῶς. Ὀλίγον δὲ κατωτέρω τοῦ Πέραν Κάστρου ἄρχονται αἱ πρῶται οἰκίαι τῆς Ποθαίας ἀναμίσειν κήπων. Βαθυῶν αἱ οἰκίαι συμπυκνούνται μέχρι τῆς προκυμαίας, πλατυτάτης ἐν τῷ νοτίῳ αὐτῆς μέρει, ἐκλιπούσης δὲ ὀλοτελῶς ἀπὸ τῆς ἐν τῷ κέντρῳ τῆς παραλίας ἐγειρομένης ἐκκλησίας τῆς Μεταμορφώσεως. Ἡ σύγχρονος Ποθαία θρέλλει τὴν ὑπαρξίν αὐτῆς εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς σπογγαλιείας καὶ τοῦ σπογγεμπορίου. Κατ' ἀρχὰς οἱ ἐνδιαφερόμενοι ἀνήγειραν μόνον ἀποθήκας ἢ μαγαζιά παρὰ τὸν αἰγιαλόν, ταχέως δὲ εὐρισκόν καταλλήλοτερον καὶ ἀνιωτώτερον νὰ κατοικῶσι διαρκῶς ἐκεῖ. Αὐτοὶς ἠκολούθησαν οἱ ἱερεῖς, αἱ ἀρχαί, τὰ σχολεῖα καὶ

οὕτω συνίστη ἡ ζωὴν κατὰ πόλιν μετὰ τῶν 9500 κατοίκων αὐτῆς ἐν τῷ καιρῷ δύο μόνον γενεῶν ἀπὸ τὰ 1836 μέχρι νῦν.

Ἡ Ποθαία ἐμπεριέχει πολλὰς καὶ ὠραίας ἐκκλησίας, ὧν αἱ περισσότεραι ἐτι κτιζονται ἢ κοσμοῦνται, ὡς ἡ Ἁγίας Νικόλαος, ἡ Παναγία τῆς Κουδούσης, ἡ Παναγία Καλαμιώτισσα καὶ ἄλλαι. Ἀπὸ πολλοῦ δὲ ἤδη ἐτελειώθη ἡ ὠραιότερα πασιῶν, ἡ τῆς Μεταμορφώσεως ἐν τῷ μέσῳ τῆς παραλίας τοῦ λιμένος μετὰ θέλου μολυβδοσκεπάστου, εἰκονοστασίου, ἄμβωνος, ἀρχιερατικοῦ θρόνου μαρμαρίνων καὶ μετὰ ἀξιοσημάντων εἰκονογραφιῶν τοῦ Σακελλαρίου Μαγκλῆ καὶ τοῦ Γεωργίου Οἰκονόμου Καλυμνίων. Ὁ Μαγκλῆς ἀνήκει εἰς τοὺς καλλιτέρους ζωγράφους τῆς ἀναγεννηθείσης ἐλληνικῆς καλλιτεχνίας, ὃ δὲ Οἰκονόμου εἶνε ὃ ἐπάξιος μαθητὴς αὐτοῦ. Ὁ Μαγκλῆς, σπουδᾶσας ἐν Ἀθήναις καὶ ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ, ἐκαλλώπισε δι' ὠραίων εἰκόνων τὰς ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τοῦ Γαλαζίου, τῆς Σμύρνης καὶ τῆς γενετικῆς νήσου, ἀπέδωκε δὲ λίαν πρῶτως ἐν Καλύμνῳ πρὸ ἐννεαετίας.

Ὁ ἐν Ποθαίᾳ τῆς Καλύμνου ναὸς τῆς Μεταμορφώσεως ἐμπεριέχει ἔργα αὐτοῦ τέσσαρας εἰκόνας κατὰ τὸν γνωστὸν γάλλον ζωγράφον Γευστάδου Δωρῆ, τὸν Ἰωβ, τὸν Φαρισαῖον καὶ Τελώνην, τὸν ἐλατήμονα Σαμαρείτην καὶ τὴν ἔξωσιν τοῦ Ἀδάμ καὶ τῆς Εὔας ἐκ τοῦ Παραδείσου, ἐν αἷς ὑπερτερεῖ τὸ ὑπόδειγμα αὐτοῦ. Ἰδιαίτερας καλλονῆς καὶ ἐκφραστικότητος εἶνε ὃ Ἰησοῦς Χριστὸς, ἀναστὰς ἐκ νεκρῶν, ἐν τῇ ὠραίᾳ πύλῃ τοῦ ναοῦ. Ἐπίσης ἐπέτυχεν εἰς τὸν Ἁγιον Χρυσόστομον, ὀλιγώτερον δὲ εἰς τὸν Ἁγιον Ἰωάννην τὸν Πρόδρομον. Ὁ δὲ Γεώργιος Οἰκονόμου, σπουδᾶσας ἐν Ἀθήναις, Μονάχῳ καὶ Ρώμῃ, ἐπέρανεν τὸν καλλωπισμὸν τῆς ἐκκλησίας τῆς Μεταμορφώσεως. Ἰδιαίτερας δὲ μνείας ἀξίαι εἶνε ἡ εἰκὼν τοῦ Ἁγίου Βασιλείου, σιὰ χαρακтерιστικῶν κεφαλῶν προφητῶν καὶ βασιλείων τοῦ Ἰσραὴλ καὶ ἡ δημιουργία τῆς Εὔας. Τελειώσας κατὰ τὸ 1894 τὸν καλλωπισμὸν τῆς ἐν Σράξ ἐλληνικῆς ἐκκλησίας, ἐπέστρε-

φεν εἰς τὴν γενέτειραν νῆσον, καταγινόμενος εἰς εἰκονογραφίαν διὰ τὸν ναὸν τῆς Παναγίας τῆς Κοινοῦσης. Κατὰ τὸν Αὐγουστον δὲ τοῦ 1895 μεταβάς εἰς Κων/πολιν, εἰσῆχθη εἰς τοὺς ὑψηλοὺς κύκλους τῆς ἐκεῖ κοινωνίας, ἐξωγράφησε δὲ ἐκεῖ καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ Ἁγίου Νικολάου, ἣν ἡ Α. Θ. Παναγιότης Ἄνθιμος ὁ Ζ' παρήγγειλεν ὡς δῶρον διὰ τὴν στέφην τῆς Α. Α. Μεγαλειότητος τοῦ Αὐτοκράτορος τῆς Ρωσίας Νικολάου τοῦ Β'.

Μέχρι τοῦ 1888 ἡ Κάλυμνος μετὰ τῆς Λέρου καὶ Ἀστυπάλαιας ἐσχημάτιζεν ἐπισκοπὴν, ὑπαγομένην εἰς τὴν Μητρόπολιν Ρόδου, κατὰ τὸ ἔτος δὲ ἐκεῖνο αἱ πρεῖς νῆσοι ὑφώθησαν εἰς Μητρόπολιν, ἡ δὲ πρῶτος Μητροπολίτης ἦν ὁ Πανιερώτατος κ. Χρυσάνθος, ὁ ἰδρύσας τὸν ἐν Κάλυμνῳ ἱερατικὸν Σύλλογον, ὁ δὲ δεῦτερος ὁ Πανιερώτατος κ. Ἄνθιμος, ὁ εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν θρόνον ἀναρρηθεὶς, ὁ δὲ τρίτος μέχρι σήμερον ὁ Πανιερώτατος κ. Σωφρόνιος, ὁ πρῶτον Θεσσαλονίκης. Τὰ σχολεῖα δὲ τῆς Ποθαίας καὶ τῆς Χώρας μᾶλλον διακρίνονται διὰ τῆς δραστηριότητος τοῦ διδασκαλικοῦ σωματείου καὶ τῶν προέδων τῶν μαθητῶν ἢ διὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ ἐσωτερικοῦ τῶν κτιρίων πλὴν τοῦ ἐν τῇ θέσει Παντίνῳ νεοκτιστοῦ δημοτικοῦ σχολείου τῶν ἀρρένων, οὗ περ τὰ ἔγκαθια ἐωρτάσθησαν ἐπὶ παρουσίᾳ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἄνθιμου τοῦ Ζ'. Ἰδίως δὲ καλῶς κατηρτισμένοι προσιωπικὸν διδασκόντων κέκτηται τὸ ἐλληνικὸν σχολεῖον, ᾧ λείπει μόνον μία τάξις διὰ τὰ εἶναι πλῆρες γυμνασίου καὶ ἔπερ ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν διευθίνει ὁ ἐμβριθὴς λόγιος κ. Νικόλαος Καλαβρός.

Ἡ κυριώτερα ἀπασχόλησις τῶν Καλυμνίων εἶναι ἡ σπογγαλιεία, ἣτις κατέστησε τὴν νῆσον πλουσίαν καὶ εὐημεροῦσαν, ἐρ' ἔσον διεξήγετο διὰ τῶν ἀθῶων ρωσικῶν μέσων, δηλαδὴ τοῦ βούτους γυμνῶ τῷ σώματι, ἐν ᾧ ἀριστεύουσιν οἱ Καλυμνιοί, καὶ διὰ τοῦ καμακίου. Ἐξ ἔτου δὲ εἰσῆχθησαν τὰ σκάφανδρα καὶ ἤρξατο ἡ ἐν τῇ σπογγαλιείᾳ κατάχρησις αὐτῶν, δηλαδὴ

ἀπὸ τριακονταετίας, ἡ νῆσος πάσχει δεινῶς, ὑφίσταμένη οὐ μόνον πλείστα ἔσα ἀνθρώπινα θύματα, νεκροὺς καὶ παραλύτους, ἀλλὰ καὶ συστηματικὴν ἐξολόθρευσιν τῶν πολυτίμων σπόγγων.

Πιθανόν, ὅτι οἱ Καλυμνιοὶ ἐξήσκουν τὴν σπογγαλιεὴν ἤδη ἐν τῇ ἀρχαιοτάτῃ, ἀλλὰ δὲν ἔχομεν περὶ τούτου πληροφορίας πρὸ βέβαιον εἶναι, ὅτι καὶ οἱ γηροντότεροι κάτοικοι τῆς Κάλυμνου ἐνηυμοῦνται, ὅτι οἱ προπάτορες αὐτῶν ἦσαν σπογγαλιεῖς. Κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα καὶ τὸ πρῶτον ἡμισυ τοῦ ἡμετέρου οἱ σπόγγοι ἦσαν ἀφθονοὶ καὶ ἠλλιεύοντο ἀνά τὰς ἀκτὰς τῆς Κάλυμνου καὶ τῶν γειτόνων νήσων, καθ' ἔσον δὲ ἐπλήθυνον οἱ σπογγαλιεῖς, ἀπεμακρύνοντο τῆς ἑαυτῶν νήσου. Καὶ κατὰ πρῶτον μὲν ἐπισκέπτοντο τὰς ἀκτὰς ἐλοκλήρου τοῦ Αἰγίου, εἶτα δὲ τὴν Καραμανίαν καὶ Συρίαν, περὶ τὸ 1840 ἤρχισαν νὰ καταπλέωσιν εἰς τὴν παραλίαν τῆς Μανδρούρας μετὰ τῶν Ἀλεξανδρείας καὶ Δέρνας, ἀπὸ τοῦ 1860 δὲ καὶ εἰς τὴν Δέρναν καὶ Βεργάζην, ἀπὸ τοῦ 1884 δὲ καὶ εἰς τὴν Τρίπολιν τῆς Βαρβαρίας καὶ Σράξ, τελευταίως δὲ καὶ εἰς τὰ ἰταλικὰ νησιῖα Παντολλαρίαν καὶ Λαμπηδοῦσαν.

Κατ' ἀρχὰς οἱ Καλυμνιοὶ ἐναύλουν μεγάλα πλοῖα τῆς Λέρου, Σύμης καὶ Κάσου, εἰς ἃ ἔθετον ἀπὸ 20 μέχρι 30 σπογγαλιευτικῶν σκαφῶν, μέχρις οὗ τὴν πρώτην σκάφην ἀδήγησε περὶ τὰ 1860 εἰς τὴν Βεργάζην ὁ γενναῖος Λέριος πλοίαρχος Γεώργιος Ἀντωνιῆλης, ὃν ἔπειτα ἐμιμήθησαν πάντες οἱ Καλυμνιοί. Ἡ ὀλιγόστασις τῶν σπόγγων ὤθει τοὺς τολμηροὺς οὕτως εἰς αἰεὶ μεγαλητέρας ἀποστάσεις, εἰς αἰεὶ μεγαλητέρα βῆθη, ταύτην δὲ προεβίβει ἰδίως ἡ κατάχρησις τῶν σκαφάνδρων. Ἡ σπογγαλιεὶα ἐξασκίεται διὰ τεισῶν τρόπων, πρῶτον διὰ τοῦ καμακίου, δηλαδὴ σιδηρᾶς τριαίνης μετὰ τεισῶν ἀκρῶν ἐπὶ δύο συνδεδεμένων ξυλίων κονταρίων 20 μέτρων, βεηθέντος καὶ μηχανισμοῦ ὀπτικοῦ, συνισταμένου ἐκ σιδηροῦ κοίλου κυλίνδρου, ἔχοντος πρὸς τὴν βᾶσιν παχείαν ὑα-

λον, ήτις, διά πίστεως έξομαλύνουσα τήν επιράνειαν τής θαλάσσης, καθιστῆ τὸ ὕδωρ διαυγέστερον, δεύτερον διά τής γαγγάδας ἢ σακκοειδοῦς δικτύου περίπου τεσσάρων μέτρων τὸ μήκος συρομένου ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τής θαλάσσης, τρίτον διά καταδύσεως γυμνῶ τῷ σώματι καὶ τέταρτον διά καταδύσεως ἐν τῷ σκαφάνδρῳ. Οἱ Καλύμνιοι γρῶνται μόνον τής δυσὶ τελευταίοις τρόποις, οἱ Ὑδραῖοι τῷ πρώτῳ καὶ τετάρτῳ, οἱ Αἰγινήται καὶ οἱ Χαλκίται τῷ τετάρτῳ, οἱ Συμαῖοι δὲ τοῖς τριῶν τελευταίοις.

Πλὴν εὐαριθμῶν μεμονωμένων κατὰ τὸν χειμῶνα ἐκκινήσεων, ἐκτελουμένων διά σκαφάνδρων ἀνὰ τὰς ἀκτὰς τοῦ Αἰγαίου Πελάγους, ἡ γενικὴ ἐκκίνηση γίνεται κατὰ τὸ θέρος ἀπὸ τὰ τέλη Ἀπριλίου μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ Ὀκτωβρίου. Ὁ σπογγαλιεὺς ζῆ ἔλον τὸν χειμῶνα μὲ πίστωσιν, λαμβάνων τὰ διά τήν διατροφήν αὐτοῦ καὶ τής οἰκογενείας αὐτοῦ ἀναγκαῖα χρήματα εἰς ὄνειον ἐπὶ τῇ μελλούσῃ ἐργασίᾳ αὐτοῦ, τὸ δὲ φθινόπωρον πληρῶνει μὲ ἀδρούς τόκους τὰ χρέη αὐτοῦ ἐκ τοῦ εἰσοδήματος τής λείας, τὴν φέρει εἰς τὴν ἀγορὰν τής Καλύμνου. Ἐφ' ἑκάστου τῶν ταχυπόρων πλοίων, τῶν χωρὶς σκαφάνδρου ἐργαζομένων, ἐπιβαίνουσι 5 ἢ 6 ὄνται ἡλικίας 15 μέχρι 20 ἐτῶν, ὧν ὁ εἰς εἶνε ὁ ἰδιοκτῆτης τοῦ πλοίου, συνάμα δὲ καὶ πλοίαρχος, ἐκτὸς δὲ τούτων καὶ δύο ἄλλοι ἄνδρες, οἱ λεγόμενοι κωπηλάται πρὸς κωπηλασίαν, ἔτι δὲ καὶ πρὸς ὑπηρεσίαν τῶν ὄντων, οἵτινες τραίγουσι μόνον τὴν ἑσπέραν μετὰ τὴν ἐργασίαν. Τὸ εἰσόδημα ἑλθῆς τής ἐκκινήσεως διανέμεται μεταξὺ τῶν ὄντων ἀνὰ ἴσα μερίδια, τὸ δὲ πλοῖον λαμβάνει ἐπίσης ἕν, οἱ δὲ κωπηλάται ἀνὰ ἡμισυ μερίδιον ἢ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὀρισμένον μισθόν. Τὰ περισσότερα τῶν πλοίων τούτων ἔχουσι χωρητικότητα οὐ πλέον τῶν τεσσάρων ἢ πέντε τόννων, ἕνα ἰστὸν μετὰ κεραίας καὶ πέντε ἰστιῶν, ὡσπερ καὶ τρία ζεύγη κωπῶν, ὅπως δύνανται νὰ κινῶνται καὶ ἐν νηνεμίᾳ ἢ κατ' ἐναντίου ἀνέμου.

Οἱ γυμνοὶ ὄνται κατέρχονται μέχρι βάθους 42 ὀργυῶν ἢ 84 μέτρων, μένουσι δὲ ἐντὸς τοῦ ὕδατος δύο ἢ τρία λεπτά, ὀλιγίστοι δὲ 4, ὡς ἐν τῇ τελευταίᾳ μὲν γενεῇ οἱ διδύμοι Ἰωάννης καὶ Ἀντώνιος Παρόνης, τὰ κοινῶς δεμέλια λεγόμενα, ἐν δὲ τῇ προτελευταίᾳ οἱ ἐξάδελφοι Γεώργιος καὶ Νικόλαος Μαγγιπλῆς. Ὅπως καταβαίνει ταχύτερον εἰς τὸν βυθόν, ὁ ὄντης ἐγγιρίζεται ἐπίτηδες πρὸς τοῦτο κατειργασμένην πλάκα λευκοῦ μαρμάρου, ζυγίζουσαν περίπου 10 ἑκάδας καὶ, κρατῶν αὐτὴν ἔμπροσθεν αὐτοῦ, πηδᾷ ἀπὸ τοῦ πλοίου κατὰ κεραλῆς εἰς τὴν θάλασσαν, ἐν ᾧ χονδρὸν σχοινίον, δεδεμένον ἔνθεν μὲν εἰς τὴν ἐπὶ τῆς πλακῆς, ἔνθεν δὲ διά λεπτοτέρου εἰς τὸν καρπὸν τής δεξιᾶς, ἀκολουθεῖ αὐτῷ, αὐτὴ δὲ ἢ πλάξ μετὰ τοῦ σχοινίου καλεῖται σκανδάλι. Χρῶμενοι τῇ πλακὶ ὡς πηδάλιῳ, ὁ ὄντης διευθύνεται εἰς τὸ ζητούμενον μέρος καὶ περιπατεῖ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τής θαλάσσης, ἀποσπῶν καὶ βάλλων τοὺς σπόγγους εἰς δίκτυον, ὅπερ κρέμαται ἐκ τοῦ αὐχένου καὶ τής ζώνης αὐτοῦ. Εἰς σημεῖον, διδόμενον διά τοῦ σχοινίου, ἀνελκύνουσι αὐτόν. Ὁ μόνος σοβαρὸς κίνδυνος, ἐν ὄνταται, προέρχεται ἐκ τοῦ καρχαρίου, αἱ δυστυχίαι ὅμως συμβαίνουσι σπανιώτερον ἢ ἔσον ὑποθέτει τις. Τὸ πλοῖον δὲ, ὅπερ ἐργάζεται διά σκαφάνδρου, δέχεται 5 ἕως 10 ὄντας, ὡσπερ καὶ 8 ἕως 12 ἄνδρας δι' ὑπηρεσίαν, συνοδεύεται δὲ πάντοτε ὑπὸ βρατσείρας, κατεχούσης τὰς τροφὰς καὶ τὸ ἀλίευμα. Ἡ ἐκκίνησης ἐνὸς σκαφάνδρου καλῶς ἐξοπλισμένου ἀνὰ ἕν θέρος εἰς τὴν ἀκτὴν τής Ἀφρικῆς ἀπαιτεῖ τὸ στρογγύλον ποσὸν 40,000 φράγκων χρυσῶν, ἢ δι' ἐκκίνησης πλοίου μετὰ γυμνῶν ὄντων μόνον ὡς ἐγγιστα 3,000 φράγκων.

Εἶνε ἀξιοσημείωτον, ὅτι ἡ λαὸς τής Καλύμνου ἐξ ἀρχῆς προσθάνθη τὸ κακόν, ὅπερ ἀνέμενον αὐτὸν ἐκ τῶν σκαφάνδρων, σήμερον δὲ εἶνε πανθομολογούμενον, ὅτι τὰ σκαφάνδρα ἐκλάσαν καὶ βλέπτουσι τὴν πρὶν τότεν ἀνθηρὰν βιομηχανίαν, ὑποσκάπτουσι τὴν ὑγίειαν τῶν ἀρχαίων νεανιῶν

καὶ ἀνδρῶν καὶ μειουσιῶν ἐπαισθητῶς τὴν εὐημερίαν τῆς Καλύμνου καὶ τῶν λοιπῶν σπογγαλιευτικῶν τόπων. Ὁ δὲ ἐτήσιος φόρος ἀνθρωπίνων ὑπάρξεων ὑπολογίζεται πλὴν τῶν παραλύτων εἰς 100 ἕως 150 νεκροὺς ἐπὶ χιλιῶν ὡς ἐγγιστα ἐκ τῶν πληρωμάτων τῶν σκαφάνδρων Καλύμνου, Ἀλικαρνασσοῦ, Σύμης, Ρόδου, Χάλκης καὶ Τρικηρίου πρὸς οὐ μικρὰν εἴ τι βλάβην καὶ τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ Ταμείου.

Τὸ σκαφάνδρον καθ' ἑαυτὸ εἶνε εὐεργετικωτάτη ἐφεύρεσις, ἀλλ' ἢ κατὰ χρείαν αὐτοῦ καταντᾷ ἐλευθριωτάτη. Ὁ ἐν τῷ σκαφάνδρῳ δύτης μέχρι τοῦ βάθους 15 ὄργυιων δύναται νὰ ἐργάζεται ἀνενοχλήτως ἐπὶ 1 ἢ 2 ὥρας, διότι ἐπὶ τοσοῦτον καιρὸν λαμβάνει ὀροσερὸν ἀέρα ἐν ἀρμονίᾳ καὶ δὲν αἰσθάνεται οὐδεμίαν πίεσιν τῆς θαλάσσης, ἐν βάθει δὲ μείζονι ἀπὸ 16 μέχρι 30 καὶ 40 ὄργυιων, ὅπου νῦν ἀναγκάζεται νὰ καταβαίνει ἕνεκα τῶν σπόγγων, ὁ ἀήρ, ὁ καταβιβαζόμενος ὑπὸ τῆς μηχανῆς τοῦ σκαφάνδρου, εἶνε ἀναλόγως πεπιεσμένος, ὅπως δύνηται νὰ καταδαμάξῃ τὴν αἰεὶ βαρυτέραν πίεσιν τῆς θαλάσσης, σφόδρα σφίγγουσαν τὸ φέρεμα πρὸς τὴν σάρκα τῶν κάτω μερῶν τοῦ σώματος καὶ οὕτως ὠθοῦσα τὸ αἷμα διαρκῶς πρὸς τὰ ἄνω μέρη, πρὸς τὴν καρδίαν καὶ τὴν κεφαλὴν.

Τὸ φοβερὸν εἶνε, ὅτι ὁ ἐν τῷ σκαφάνδρῳ δύτης οὐδὲν αἰσθάνεται κάτω τὸν κίνδυνον, ἀλλὰ προσβάλλεται αἰφνιδίως ἢ, ὡς λέγουσι καινῶς, κτυπᾶται ὑπὸ παραλυσίας ἤ ττον ἢ μᾶλλον βαρείας ἢ καὶ θανατηφόρου μετὰ τὴν ἐπὶ τοῦ καταστρώματος τοῦ πλοίου ἐπιστροφῆς ἕνεκα τῆς βίαιας ἐκρήξεως τοῦ ἐν ταῖς φλεβί κυκλοφοροῦντος λίαν πεπιεσμένου ἀέρος. Πολλοὶ ἐξαρτῶνται ἀπὸ τοῦ ὀδηγοῦ τοῦ δύτου, ὅστις κατὰ τὸ βάθος διὰ τοῦ ὡρολογίου ὀρίζει τὸν χρόνον τῆς ἐν τῷ βυθῷ τῆς θαλάσσης διαμονῆς τοῦ δύτου. Δυστυχῶς ὀλίγοι τῶν ὀδηγῶν τούτων γνωρίζουσι τὴν τέχνην αὐτῶν καλῶς ἢ ἐξασκοῦσιν αὐτὴν εὐσυνειδήτως καὶ ὡς ἐκ τούτου ἢ πρὸς γάριν σκληροκάρδων πλοιάρχων καταντῶσι συχνὰ οἱ ἀήμιοι τῶν συντρόφων αὐ-

τῶν. Ὑπάρχουσιν ἑμῶς καὶ εὐσυνειδήτοι ὀδηγοὶ καὶ πλοῖαρχοι· οὕτως οἱ ἤδη ἀποβιώσαντες πλοῖαρχοι Νικόλαος καὶ Σακελλάριος Ρεῖσης, πατήρ καὶ υἱός, καὶ ὁ ἐπιζῶν υἱὸς Ἰωάννης Ρεῖσης ἀπὸ τριακονταετίας οὐδένα ἀπώλεσαν δύτην ἐν τῷ σκαφάνδρῳ. Μόνον ἐὰν ὁ δύτης προσβλήθῃ ἐλαφρῶς ὑπὸ παραλυσίας καὶ νοσηλεύεται ἐγκαίρως, δύναται νὰ ἀποκτᾷ πάλιν τὴν ὑγίειαν, ἀλλῶς τε χωλαίνει ἰσθμῶς ἔχων εὐθραυστον τὴν ὑγίειαν ἢ ἀποθνήσκει. Κατ' ἀρχὴν δὲ ἀπέθνησκον πλείστοι μόνον ἐξ ἀγνοίας τῆς θεραπείας καὶ τῶν πρώτων περιστασιακῶν μέτρων, οὕτως ὁ προσβεβλημένος, ἅμα ἀνεσύρθη εἰς τὸ πλοῖον, δὲν πρέπει νὰ πίνῃ οὔτε σταγόνα ὕδατος, ἐὰν καὶ αἰσθάνεται μεγάλην δίψαν καὶ ζητεῖ ἀνευπομένως νερό. Πρὸ τῆς πικρῆς πείρας, ποτίζοντες τοὺς προσβεβλημένους, ἀπαίλλουον αὐτοὺς αὐτοστιγμαί.

Συχνὰ δὲ καὶ τὰ σκαφάνδρα εὐρίσκονται εἰς κακὴν κατάστασιν, ἐὰν δὲ ὁ σωλὴν, ὁ φέρων τὸν ἀέρα, διατρυπηθῇ, ὁ δυστυχῆς δύτης πνίγεται ἀμέσως, ἢ δὲ κεραλὴ αὐτοῦ παραμορφοῦται σφικτῶς μαυρίζουσα καὶ τόσον ἐξογκοῦται, ὥστε δέον νὰ κερματισθῇ διὰ νὰ ληρῆθῇ ἐκ τῆς περικεφαλαίας καὶ ὀλίγα λεπτά μετὰ τὸ φρικαλέον θέαμα τοῦτο ἄλλος δύτης ἐνδύεται τὴν αὐτὴν περικεφαλαίαν, ἀντιμετωπίζων τὸν αὐτὸν θάνατον διέκην μονομάχου τῆς ἀρχαίας Ρώμης, ἐν ᾗ ἄλλοι σύντροφοι θάπτουσι τὸν νεκρὸν ἐν τῷ βυθῷ τῆς θαλάσσης ἐντὸς σάκευ βεβαρυμένου διὰ πετρῶν. Τὰ θύματα τῶν σκαφάνδρων ἐκ μένης τῆς Καλύμνου ἀνὰ τὴν τριακονταετίαν, ἐξ ὅτου εἰσῆχθησαν, ὑπολογίζονται τοῦλάχιστον εἰς 800 νεκροὺς καὶ 200 ἐκ βαρείας παραλυσίας παθόντας, ἐξ ἐλαφρῆς δὲ πάσχουσι σχεδὸν ὅλοι, ὥστε ἕνεκα τῆς λιψανδρίας πολλὰ κοράσια δὲν δύνανται νὰ ὑπανδρεύωνται. Κατ' ἐλευθρίαν δὲ συνήθειαν οἱ ἐν τοῖς σκαφάνδροις δοῦναι ἀποσπᾶσι καὶ τὰ μικρότερα σπογγάρια, ἃ διακρίνουσι διὰ τῶν μεγαλυτικῶν ρακῶν τῆς περικεφαλαίας, βλέπτοντες οὕτως ἀνεπανορθῶτος τὴν ἀναπαρηγογὴν τῶν πλουτῶντων σπόγγων.

Οὐδαίς δὲ ἐπίστητε τὴν προσοχὴν μου ἐπὶ τοῦ δεινοῦ κακοῦ τούτου, ὅτε ἐπισκέφθη τὴν Κάλυμνον τὴν πρώτην φορὰν κατὰ τὸν Αὐγούστου τοῦ 1890 καὶ τὴν δευτέραν κατὰ Μάϊου τοῦ 1892, ὡς ἔδη εἰκείου καὶ ἀναπορεύτου θεωρουμένου. Ἀνεκάλυψα δὲ αὐτὸ ἀνὰ ἐκδρομὴν εἰς τὸ βορειοδυτικὸν μέρος τῆς νήσου κατὰ τὸν Ἰούλιον τοῦ 1892. Μεταβὰς διὰ τοῦ περάματος εἰς Τέλενον, ἐναύλωσα λέμβον πρὸς τὸν εἰς τὸν Ἐμπορίον πλοῦν, ἐπιθυμῶν νὰ ἐπισκεθῶ ἐκεῖ τὸ οὖτοι λεγόμενον Καστρί, πανάρχαιον φρούριον. Ἡ λέμβος ἀνήκεν ἀπλῶ καὶ πτωχῶ, ἀλλὰ συμπαθητικωτάτῳ ἀνδρὶ 45 περίπου ἔτων, Νικολᾶν Στάμπκ τὸ ὄνομα, ὅστις ἐβάδιζε μετὰ κόπου, σύρων τοὺς πόδας. Ἐνδιαφερόμενος ἐρώτησα τὸν ἄνδρα, ἀπὸ τί πάσχει καὶ ἔμαθον, ὅτι πρὸ εἰκοσαετίας προσεδλήθη ὑπὸ παραλυσίας, ἐργαζόμενος ὡς σπογγαλιεὺς ἐν τῷ σκαφάνδρῳ ἐν βάθει λίαν μεγάλῃ, διηγείτο δὲ μοι ἑλην τὴν τρομερὰν ἀλγήθειαν, τὴν ἄνω ἐπιθεῖσαν. Ἡ ἀπλὴ ἀφήγησις τοῦ παθόντος σπογγαλιεὺς ἤρκεισέ μοι ὅπως συλλάβω αὐθιγῶς τὴν ἰδίαν, ὅτι ἡ κατάστασις αὕτη ἔαν δύναιτο νὰ παρατείνηται ἐπὶ πολὺ καὶ ὅπως εἶλος ἀριερωθῶ εἰς τὴν καταπολέμησιν τοῦ ἀνεκαλυφθέντος κακοῦ. Παρατηρήσας ἑμῶς, ὅτι ὑπῆρχεν ἔτι μερίς ὑπὲρ τῶν σκαφάνδρων, ἀλλὰ βέβαιος ὢν, ὅτι ἐντὸς ὀλίγου ἢ ἡμέραια περὶ τοῦ ζητήματος τούτου θὰ ἐπέλθῃ, ἀνέμεινον τὸν καιρὸν τούτον, προστοιμάζων τὰ διὰ τὸν ἀγῶνα ἀναγκαῖα πνευματικὰ ὄπλα. Καὶ ὁ καιρὸς οὕτως ἐπῆλθε ταχέως.

Προβλέπων γενικὴν καταστροφὴν ἐκ τῆς παρατάσεως τῆς καταστάσεως ταύτης τῶν πραγμάτων, ὁ λαὸς τῆς Καλύμνου ἀπὸ τοῦ φθινοπώρου τοῦ 1893 οὐσσομας προέβη εἰς διαβήματα ἐνεργητικά, ἀφροντα πάσαν ἀμφιβολίαν περὶ τῶν φρονημάτων αὐτοῦ συνῆλθεν εἰς συλλαλητήρια, συνέστησεν ἐπιτροπὴν πρὸς λύσιν τοῦ ζωτικῶς ζητήματος ταύτου, συνέλεξε γρήματα διὰ τὰ ἀπαραίτητα ἔξοδα, ἐστειλε πληρεξουσίους

εἰς τὰς δημογεροντίας τῶν γειτόνων νήσων διὰ νὰ ἐνωθῶσι πρὸς τὸ γενικὸν καλὸν καὶ ἐξέλεξε διὰ τὸ ἔτος 1894 πρῶτον δημογέροντα τὸν κ. Μιχαὴλ Μαγαλῆν, ὅστις ρητῶς εἶπε θέσει εἰς τὸ πρόγραμμα αὐτοῦ τὴν κατάρτησιν τῆς ἐν τῇ σπογγαλιεῖα καταγρήσεως τῶν σκαφάνδρων. Μία δὲ τῶν πρώτων πράξεων τῆς ὑπὸ τὸν ρηθέντα κ. Μαγαλῆν δημογεροντίας ἦν ἡ ἀποστολὴ σπουδαίου περὶ τοῦ ζητήματος τούτου ὑπομνήματος εἰς τὴν Α. Α. Μεγαλειότητα τὸν Σουλτάνον, εἰς τὴν Α. Θ. Παναγιώτητα τὸν Οἰκουμηνικὸν Πατριάρχην, τότε Νεόφυτον τὸν Δ', εἰς τὴν Α. Υψηλότητα τὸν Μίγαν Βεζύργην καὶ εἰς τὰς Αὐτῶν Ἐξουχότητας τὸν Νομάρχην Αἰγαίου καὶ Μουτεσαρίργην Χίου. Ἐκ τοῦ ὑπομνήματος τούτου ἀναφέρω μόνον τὰς ἐξῆς πολυσημάντους περιχοπὰς, ὡς λίαν ἀκριβῶς παριστώσας τὴν λυπηρὰν κατάστασιν τῶν πραγμάτων καὶ τὴν ἀπόλυτον ἀνάγκην ταχείας θεραπείας.

«Καὶ πρῶτον μὲν αἱ σπογγαλιευτικαὶ μηχαναὶ εἶνε ἐλαθριώταται εἰς τὴν ὑγίειαν καὶ τὴν ζωὴν τῶν ἀνθρώπων. Ἐκ τῶν στατιστικῶν τῶν κατ' ἔτος γενομένων καὶ τὰς ὅποιαις δύνανται νὰ βεβαιώσωσι καὶ εἶναι αἱ κατὰ τόπους ἀρμόδιαι αὐτοκρατορικαὶ ἀρχαὶ καὶ ἡ ἰατρικὴ ἐπιστήμη, εἶνε ὑποδεδειγμένον, ὅτι ἐκ τῶν σπογγαλιεῶν τῶν ἐργαζομένων διὰ τῶν μηχανῶν τούτων δέκα μὲν ἐπὶ τοῖς ἑκατὸν ἀποθνήσκουσιν ἀμέσως ἐν αὐτῇ τῇ ἐργασίᾳ, ἕτεροι δὲ 15 οἷο καθίστανται διὰ βίου παραλυτικοί, ἀκίνητοι καὶ ἄχρηστοι εἰς πάσαν ἐργασίαν, εἰ δὲ λοιποὶ καθίστανται κατ' οὐσίαν ἑυθροπῆι ὅμως ἀνενευρισμένοι καχεκτικοί. Αἱ σπογγαλιευτικαὶ κοινότητες εἶνε πλήρεις ἀπὸ τοιούτους παραλυτικῶς καὶ φθὸν χήρας καὶ ὀρφανῶν τῶν ἐκ τῆς ἐργασίας ταύτης ἀποθανόντων. Ἰλιανὰ θύματα καὶ ἀπαισίους μάρτυρας τῆς ἀπανθρώπου ταύτης ἐργασίας, ἐγκαταλειμμένα εἰς τὴν ἐσχάτην δυστυχίαν καὶ ἀπελπίειαν. Τούναντιον δ' ἐκ τῶν ρυθικῶν σπογγαλιεῶν, δηλαδὴ τῶν ὀφθαλμῶν κολυμβητῶν, εἶνε σπανία περίπτωσις νὰ ἀποθάνῃ εἰς

ἐκ δύο χιλιάδων ἐκ τῆς ἐργασίας ταύτης καὶ ἀπεναντίας μά-
λιστα οἱ ποιοῦτοι εἶνε πολὺ ὑγιέστεροι ἢ οἱ χειροῦτοι.

«Δεύτερον» Αἱ σπογγολιευτικά μηχαναὶ κατέστρεψαν τὸ
εἶδος τῶν σπόγγων ἐκ τῶν θαλασσῶν τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐ-
τοκρατορίας καὶ ἐν γένει τῆς Μεσογείου. Ἄλλοτε, πρὸ τῆς
εἰσαγωγῆς τῶν μηχανῶν, ἐνῶ ἐν ταῖς αὐτοκρατορικαῖς θα-
λάσσαις εἰργάζοντο, καθὼς προείπομεν, ἀπειράριθμα σπογγο-
λιευτικὰ πλοῖα, τὰ ὅποια ἄπαντα ἐξήγον ἄρθρον ἀλίευμα
καὶ οἱ εἰμενον ἠδ' ἀριστημένοι ἐκ τῆς ἐργασίας ταύτης, ἐν
τούτοις αἱ θάλασσαι αὗται ἦσαν πάντοτε πλήρεις ἀπὸ σπόγγ-
γους καὶ εἰς τὰ ἐλάχιστα βάθη αὐτῶν, σήμερον δέ, ἐνῶ εἰμι-
νον οὐδὲ τὸ δέκατον τῶν σπογγολιευτικῶν πλοίων, ἐν τούτοις
δὲν ὑπάρχουσι πλέον σπόγγου ἑπαρκεῖς δι' ἐργασίαν οὐδ' εἰς τὰ
μεγαλύτερα βάθη τῆς θαλάσσης, εἰς τὰ ὅποια δύναται νὰ κα-
τεῖλθῃ ὁ σπογγαλιεύς εἴτε διὰ μηχανῆς εἴτε καὶ ἄνευ. Ὁ δὲ
λόγος εἶνε, ὅτι ἐξηράνισαν αὐτοὺς ἀδίκως καὶ παραλόγως αἱ
σπογγολιευτικά μηχαναὶ, διότι ὁ μὲν ἄπλοος κολυμβητής,
καταβαίνων εἰς τὸν πυθμένα τῆς θαλάσσης, ἐξάγει μόνον τοὺς
μεγάλους καὶ χρησίμους σπόγγους, οἱ δὲ μικροὶ καὶ ἄχρηστοι
σπόγγου μένουσι καὶ δύναται πάλιν νὰ εὕρῃ αὐτοὺς προσεχῶς
σπόγγους τελείους καὶ χρησίμους, ἐνῶ ὁ διὰ τῆς μηχανῆς
σπογγαλιεύς, ἐπειδὴ καὶ καιρὸν πολλὸν δύναται νὰ μὲνῃ ἐν τῷ
πυθμῆνι τῆς θαλάσσης καὶ νὰ ἐρευνήσῃ καλῶς τὰ ἐν αὐτῇ καί,
τὸ σπουδαιότερον, ἢ περικεφαλαία τῆς μηχανῆς εἶνε ἐρωδια-
σμένη μὲ μεγεθυντικούς φακούς, ὅστινες μεγεθύνουσι καθ'
ὑπερβολὴν καὶ τὰ ἐλάχιστα ἀντικείμενα, ἐξάγει καὶ αὐτοὺς
τοὺς μικροτέρους σπόγγους καί, ἀπλῶς εἰπεῖν, εἰς τὸ μέρος
τῆς θαλάσσης, ὅπου ἤθελε νὰ πῆθῃ, φέρει τὴν παντελῆ ἐρή-
μωσιν».

«Διὰ τὴν ἐννοήσῃ τις σαφέστερον τὴν καταστροφὴν, τὴν
ἐποίησαν εἰς τὸ μικρὸν τοῦτο διάστημα αἱ σπογγολιευτικά
μηχαναὶ ἐπίπερον εἰς τὰς σπογγολιευτικὰς κοινωνίας τῆς

Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας καὶ τὴν σπογγολιευτικὴν βιο-
μηχανίαν ἐν γένει, εἶνε ἀρκετὸν νὰ ριφῇ ἐν βλέμμα ἐπὶ
τῆς καταστάσεως, εἰς τὴν εὕρισκονται σήμερον. Ἡ Συρία,
παραδείγματος χάριν, ἥτις ἄλλοτε εἶχεν ἄνω τῶν 800 σπογγ-
γαλιευτικῶν πλοίων, σήμερον δὲν ἔχει πλέον ἢ μὴ μῆλις 40,
οἱ δὲ δυστυχεῖς αὐτῆς σπογγαλιεῖς, μὴ δυνάμενοι πλέον νὰ
ζήσωσι εἰς τὰς πατρίδας αὐτῶν, ἐγκατέλιπον αὐτὰς καὶ διε-
σκορπίσθησαν εἰς τὰ διάφορα μέρη τοῦ κόσμου, ἰδίως δὲ εἰς
τὴν Ἀμερικὴν. Τὸ Καστελλόριζον, ἢ Ἀστυπάλαια, ἢ Νί-
συρος, ἢ Τήνος, ἢ Λέρος καὶ ἢ Πάτμος ἔπαυσαν τοῦ νὰ ἦνε
σπογγολιευτικά καὶ ἔπαθον τὸ αὐτό. Ἡ Κάλυμνος, ἥτις
ἄλλοτε εἶχε 370 σπογγολιευτικὰ πλοῖα, σήμερον δὲν ἔχει εἰ
μὴ μόνον 36 κολυμβητικά, 26 μηχανὰς καὶ ὀλίγας τινας λέμ-
βους, εἰς τὰς ὅποιας δὲν ἐργάζονται οὐδὲ τὸ δέκατον τῶν κα-
τοίκων. Ἡ Σύμη καὶ ἡ Χάλκη ἔπαθον τὸ αὐτό. Ἐν γένει
δὲ αἱ σπογγολιευτικαὶ κοινωνίαι τοῦ Ὀθωμανικοῦ Κράτους
ἕνεκα τῶν μηχανῶν τούτων ἔχασαν τοὺς ἀχμαιοτέρους τῶν
νέους, εἶδον τὰ κεφάλαιά των κατεστραμμένα καὶ τὸ ἐμπό-
ριόν των περιεργόμενον εἰς δυσἄριστον θέσιν».

Αὗται εἶνε αἱ ὀλίγαι περικεφαλαίαι τοῦ σπουδαίου καὶ συγχινη-
τικωτάτου ὑπομνήματος τῶν Καλυμνίων. Κατὰ τὸ θέρος δὲ
τοῦ 1894 ἀνετίθη εἰς δύο Καλυμνίους, τὸν ἐν Κωνσταντι-
νουπόλει δικηγορῶν καὶ δικηγόρον κ. Μιλτιάδην Καραβοκυ-
ρὸν καὶ τὸν ἐπίτηδες διὰ τοῦτο εἰς βασιλεύσαν μεταβάντα
σχολάρχην κ. Νικόλαον Καλαβρὸν ἢ φροντίς, ὅπως ἐνεργή-
σωσιν ὡς πληρεξούσιοι ἐν τῇ βασιλευσῆσιν ὑπὲρ τῆς καταργή-
σεως τοῦ δεινοῦ κακοῦ, τὸ αὐτὸ δὲ ἤδη προσκαθεῖ ἡ Α. Θ. Πα-
ναγιώτης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Ἄνθιμος ὁ Ζ', ὁ ἐκ τοῦ
πλησίον ἀντιληθθεὶς τῶν πραγμάτων. Ἐκ τῶν λοιπῶν δὲ σπογγ-
γαλιευτικῶν τόπων ἐνήργουν κατὰ τῶν σκαφάνδρων ἰδίως αἱ
δημογερονταὶ τῆς Σύμης καὶ τῆς Ἀστυπάλαιας, ἐκείνη περὶ
τὴν 1880, αὕτη ἤδη ἀπὸ τοῦ 1868.

Αἱ ἐν τῇ νήσῳ μένουσαι οἰκογένηται τῶν θυτῶν συχνὰ ἐνθου-
μούνται αὐτῶν, τὸν τόσον μακρὰν ὑπὲρ αὐτῶν ἐργαζομένων
καὶ κινδύνους ὑφισταμένων, ἰδίως αἱ μητέρες, αἱ σύζυγοι καὶ
ἀδελφαί, αἱ φάλλουσαι παρὰ τὴν ἐργασίαν, ἰδίως τὸ διὰ τοῦ
χειρομύλου ἄλεσμα τῆς κριθῆς ἢ τοῦ σίτου, αὐτοσχεδιαστα
ῥεσμοὶ, τὰ οὕτω λεγόμενα καθημερινά, ἐν οἷς εὐχάνται
τοῖς ἀγαπητοῖς οἰκείοις πᾶν ἀγαθόν, ὅπερ δύναται νὰ ὑπαγο-
ρεύσῃ ποιητικὸν πνεῦμα καὶ αἰσθημα βαθύ. Γνωρίζουσι δὲ αἱ
κόραι καὶ γυναῖκες τῆς Καλύμνου νὰ κατασκευάζωσι γεωτρι-
κώτατα καὶ θρηπτικώτατα κουλούρια ἐκ κριθῆς, ὅπερ μετ'
ἄλλων ἀντικειμένων στέλλουσι μνήμης καὶ ἀγάπης ἕνεκα τοῖς
ἐν τοῖς παραλίοις τῆς Ἀφρικῆς καὶ ἀλλοχθῶ ἀλιεύουσι θύταις
δι' ἰδιαιτέρων πλοίων, διατηρούντων τὴν συγκοινωνίαν μεταξὺ
αὐτῶν καὶ τῆς πατρίδος. Κατὰ τὸν Σεπτέμβριον δὲ καὶ Ὀ-
κτώβριον οἱ δοῦται ἐπιστρέφουσι μετὰ τοῦ ελαστικοῦ ἀλιεύμα-
τος αὐτῶν εἰς τὴν Καλύμνον καὶ ἄρχεται ἡ μεγάλη ἀγορὰ
πῶν σπόγγων, ἣτις ἐξακολουθεῖ μέχρι τῶν Χριστουγέννων.

Ἄλλ' οἱ κάτοικοι τῆς Καλύμνου ἀπασχολοῦνται καὶ εἰς
τὴν γεωργίαν, κηπουρικὴν καὶ κτηνοτροφίαν, εἰσάγονται δὲ
σχεδὸν πάντα τὰ πρὸς τὸν βίον ἀναγκαῖα πρὸς χρῆσιν τῶν
κατοικῶν καὶ πρὸς ἐμπόριον. Ἰδίως νῦν δετὰ σκάρανδρα
καταστρέφουσι τὴν πρὶν ἀκμάσαντα σπογγαλιείαν, πτωχεύ-
σαντες πλείωτοι καὶ ἄλλοι δοῦται τρίπονται εἰς τὴν γεωρ-
γίαν. Αἱ γεωργικαὶ ἐργασίαι τοῦ χειμῶνος, δηλαδὴ ἡ ἀρο-
στίασις καὶ ἡ σπορά, ἐκτελοῦνται ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν, αἱ δὲ τοῦ
θέρος ὑπὸ τῶν γυναικῶν καὶ κορασίων, διότι οἱ ἄνδρες πρὶν
μὲν Ἰταίον ἐλατελῶς ἀπασχολούμενοι εἰς τὰ παράλια τῆς
Ἀφρικῆς ἢ εἰς τὴν σπογγαλιείαν, νῦν δὲ δὲν συνήθισαν εἶς
τὴν ἀλλαγὴν τῶν πραγμάτων. Σχεδὸν ἐκείστη εἰσογένηται καλ-
λιεργεῖ διὰ τὴν χρῆσιν τοῦ οἴκου ἐλίγη κριθῆν, σπανιώτερον
σίτον, τὸ ἐπιλείπον δ' εἰσάγεται ἐν σχήματι κόκκων ἢ ἀλευ-
ρων. Τὰ χωράφια κείνται συχνὰ πολὺ ὑψηλὰ παρ' ἀποτό-

μους πλειυράς, κλιμακῶδον ἀναβαίνοντα, χωρὶς ἢ ἐπιμέλεια
τῶν καλλιεργητῶν καὶ παραβλέπη ἐλίγη τετραγωνικὰ μέτρα
χωμάτος καλλιεργησίμου.

Καλοὶ ἀγροὶ κριθῆς ὑπάρχουσιν οὐ μόνον εἰς ἐπίπεδα μέρη
τῶν κοιλάδων, ἀλλὰ καὶ εἰς τινὰ ὄροπέδια τῆς βορείου καὶ νο-
τίου ὄροσειρῆς, πρὸ πάντων ἐν τῷ Ἄργει καὶ ἐν τῷ ὀμόρῳ
Βοθυνίῳ. Ἐκείστη οἰκογένηται, καλλιεργοῦσα κριθῆν, ἔχει τὸ
μικρὸν στρογγύλον ἀλώνιον αὐτῆς ἐν τῶν τῶν μικρῶν ἀγρῶν
καὶ ἤδη περὶ τὰ μέσα Μαΐου βλέπει τις τὰς γυναῖκας ἢ κορα-
σίδας φερούσας τὴν χρυστὴν κριθῆν, ἣν ἔκοψαν διὰ δριπάνου
ἢ ἀπλῶς ἐξερρίζωσαν διὰ τῶν χειρῶν, εἰς τὸ ἀλώνιον, ὅπου
μικροί, ἀλλ' εὐειδεῖς βόες, χρησιμικοποιούμενοι καὶ διὰ τὴν ἀ-
ροστίασιν, ἢ καὶ εὐθὺς ἀλωνίζουσι τοὺς στάχυας, ἐν ἐλλείψει δὲ
ζώων, αἱ γυναῖκες κοπανίζουσι τὴν κριθῆν διὰ βαρέως καμ-
πύλου κοπάνου. Πρὸς καλλιεργίαν δὲ ἀγρῶν μεγαλειτέρων
ἐκτάσειν ἢ ἀπλῶς πρὸς ἀποφυγὴν τῆς μονώσεως σχηματί-
ζονται συχνὰ συντροφικὰ μεταξὺ τῶν γυναικῶν καὶ κορασί-
δων. Αἱ εὐποροὶ ἢ νεωτερίζουσαι τῶν οἰκογενειῶν τῆς Πο-
θαίας ἀπέβαλον τὴν μικρὰν γεωργίαν ταύτην, μεταβαλοῦσαι
τοὺς ἀγρούς εἰς κήπους ἢ ἐνοικιάζουσαι αὐτούς. Ἄλλὰ καὶ αἱ
σοκαί, αἱ φοῖτοι καπνοῦ, οἱ ἀμπελώνες, ὡσπερ καὶ αἱ κυφέ-
λαι ἀπαιτοῦσιν οὐ μικρὰν ἐπιμέλειαν, καὶ ταῦτα πάλιν πρὸ
πάντων εἰς μέρος τῶν γερόντων καὶ τῶν γυναικῶν. Εἰς τὰς
συνήθειας δὲ ἐργασίας τῶν γυναικῶν καὶ κορασιῶν ἀνήκει καὶ
ἡ ὄροσφορία, τὸ ἄλεσμα διὰ τοῦ χειρομύλου καὶ ἡ συγκομιδὴ
τῶν κλαδιῶν ἐκ τῶν ὄρειων διὰ τὸ μαγεῖσθαι, τὸ πλούσιμον καὶ
ἰδίως τὴν ἀρτοποιάν, ἣτις γίνεται κατὰ πᾶν Σάββατον ἐν κλι-
βάνοις κειμένοις παρὰ ταῖς οἰκίαις.

Τὰ ἐημέσια πηγὰδικα τῆς Ποθαίας καὶ τῆς Χώρας διαρ-
κῶς ζωογονοῦνται ὑπὸ ὄροσφόρων γυναικῶν καὶ κορασιῶν
πάσης ἡλικίας, αἰσίνες, ἰστάμεναι ἐπὶ τῶν πλατείων χειλίων
τῶν πεγαδιῶν, συχνὰ ἀνὰ τρεῖς καὶ τέσσαρες συγχρό-

νωσ, πληροῦσι τὰς μεγάλας πηλίνας στάμνας αὐτῶν, ἀν-
 τλοῦσαι τὸ ὕδωρ διὰ σιδηρῶν ἀντλιῶν, κρεμασμένων ἐκ μα-
 κροῦ σχοινοῦ, καὶ ἔπειτα βραδεὶ τῷ βήματι φέρουσι ἐπὶ τοῦ
 ὤμου τὸ βαρὺ φορτίον εἰς τὰς οἰκίας αὐτῶν. Πολὺ δυσκολω-
 τέρα ὁμῶς ἐργασία εἶνε ἡ συλλογὴ τῶν φρυγάνων καὶ κλα-
 διῶν, ἃ πολλοὶ αὐξάνουσι εἰς τὰ ὄρη καὶ ἐξ ὧν ἤθελον
 γίνεαι ταχέως ὄστη, ἐὰν μὴ καταστρέποντο. Βλέποντες τὰς
 γυναίκας καὶ κορασίδας ταύτας ἀνά δύο, τρεῖς καὶ πλείονας
 ἐπὶ δυσβάτων ἀτραπῶν κατερχομένας τῶν ὕψηλῶν ὄρεων, φε-
 ρούσας ἐπὶ τοῦ ἀγένης καὶ ὑποστηρίζουσας τὰς χερεὶ τὸ βα-
 ρὺ φορτίον, δὲν δυνάμεθα νὰ μὴ θαυμάζωμεν τὴν ρώμην καὶ
 καρτερίαν αὐτῶν. Οἱ κῆποι εὐρίσκονται εἰς τὰ βαθύτερα μέρη,
 ὅπου ὑπάρχει ὑπόγειον ὕδωρ, ὅπως ἐν Ποθιά, ἐν τῇ Ἐμ-
 προσθηῇ θέσει καὶ παρὰ τὴν Ρῖνα ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ Βαθίος.
 Ἡ ἀρδεύσις ἐκτελεῖται διὰ μηχανήματος, ὃ κινεῖ ὄνος, ἡμίονο-
 νος ἢ ἵππος, τὰ προϊόντα δὲ τῶν κήπων τούτων εἶνε πρὸ
 πάντων ἰσπεροειδῆ καὶ λαχανικά. Ἡ κτηνοτροφία ἐξασκεῖ-
 ται ἐν Καλύμνῳ ἀπὸ χρόνων παλαιωτάτων, περιορίζεται δὲ
 ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον εἰς πρόβατα καὶ αἰγας. Ἡ νῆσος νῦν ἀριθ-
 μεῖ 50 περίπου ποιμενικὰς οἰκογενείας μετὰ 5000 προβάτων
 καὶ 3000 αἰγῶν ὡς ἔγγιστα, βοσκομένων ὑπὸ ποιμένων καὶ
 βοσκοπουλῶν ἐλευθέρως ἐπὶ τῶν ὄρεων καὶ τῶν ἐν ἀργίᾳ δια-
 τελοῦντων ἀγρῶν ἀντὶ μικροῦ φόρου, πληρουμένου εἰς τὸν
 ὄμιον, ἡ δὲ νῆσος διατέμνεται διὰ τῆς μέσης ἑρσοειδῆς εἰς
 δύο ἡμίση, ὧν τὸ ἕτερον ἀλληλοδιαδόχως καθ' ἕκαστον ἔτος
 χρησιμεύει πρὸς σπορὰν ἢ βοσκήν.

Ἡ ἐνδυμασία τῶν γυναικῶν καὶ κορασίδων εἶνε ἀπλῆ, ἀλ-
 λά ἰδιόρρυθμος καὶ γραφικῆ. Ὑπὲρ τὸ λευκὸν ὑποκάμισον, τὸ
 ἔσπιναι αἱ κομφαὶ κρύπτουσι διὰ μισορουστῆνους χρωματιστοῦ
 μετὰ κεντημάτων, φορεῖται στενὸς χιτῶν βαθείος χρώματος,
 τὰ λεγόμενα καθάδια, ἔμπροσθεν ἀνοικτός, περιζωτμένος
 ὑπὲρ τὴν ὀσφίν διὰ πλατείας μελαίνης ζώνης μετὰ μακρῶν

θυσάνων, ἐνῶ μελαν καὶ κίτρινον, ἐνίοτε δὲ καὶ λευκὸν μαν-
 θύλιον, τὸ λεγόμενον τσιμπέρι, προφυλάττων τὴν κεραλήν,
 ἧς αἱ τρίχες συνδέονται διὰ κοκκίνου κεραλοδέματος, ὃ δὲ
 χιτῶν δεικνύει ἀριστερόθεν καὶ δεξιόθεν μέχρι τοῦ γόνατος
 τομῆν, ὡς παρὰ ταῖς ἀρχαίαις Λακκαίνας, διὰ νὰ μὴ ἐμποδί-
 ζῃ ἐν τῇ ἐργασίᾳ καὶ ἐν τῇ πορείᾳ. Συνήθως αἱ γυναῖκες φο-
 ροῦσι πρὸς τούτην τὴν ἐνδυμασίαν κίτρινα ὑποδήματα μὲ ὕ-
 ψηλά καλάμια κατὰ τῶν πετρῶν, θάμνων καὶ ἀκανθῶν, ὅπως
 οἱ ποιμένες, οἱ Κρήτες καὶ οἱ Ῥωμαῖοι στρατιῶται, τινὲς δὲ
 αὐτῶν βαδίζουσι καὶ ἀνυπόδητοι. Αὕτη ἡ παλαιὰ ἐνδυμασία
 ὑπέκει ἡρέμα εἰς ἀλλήν, ἧς τὸ ἰδιόζων συνίσταται ἐν τῷ ὄτι
 ἀντὶ τῶν καθάδιων, τοῦ ἔμπροσθεν ἀνοικτοῦ χιτῶνος, φορεῖ-
 ται τὸ ρουστάνι μὲ σούφρας, ἀρχομένας πολὺ ὕψηλά, ἕνεκα
 δὲ τούτου λαίπει ἡ ζώνη καὶ αἱ τομαί. Τὰ δὲ τὴν νεωτέραν
 ἐνδυμασίαν ταύτην ἀρμόδια ὑποδήματα εἶνε τὰ λεγόμενα σακ-
 ρόνια μαθρα καὶ κοντά. Ἀλεξήλια, χειρόκτια καὶ ὀλίαν εὐμε-
 τὰβλητος συρμός τῶν Ἡρισίων δὲν ἐπιζήτησαν ἔτι τὸ διὰ τὰ
 βαλάντια τῶν ἀνδρῶν τὸσον δυσβάστακτον κράτος αὐτῶν εἰς
 τὰς Σπαρτιάτιδας τῆς Καλύμνου.

Ἡ ἐνδυμασία τῶν ἀνδρῶν εἶνε μᾶλλον ποικίλη, ὅπως πρέ-
 πει καὶ νὰ περιμένωμεν αὐτό, ἀφ' οὗ ἡ νῆσος ἀναδεικνύει παρὰ
 τὴν συντηρητικώτατον ποιμένα τὸν τολμηρὸν θαλασσοπόρον
 καὶ ὀστην, τὸν κομψὸν μεγαλέμπορον τῶν πρωτεύουσῶν τῆς
 Εὐρώπης. Μεταξὺ τῶν πλοιάρχων καὶ ὀστών δὲν εἶνε σπάνιοι
 ἄνδρες ἑραβεῖ καὶ ἐλευθεροὶ τοῦς τρόπους, ἀκούραστοι δὲ
 εὐόμενοι ἐν τῇ ἐργασίᾳ, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς διασκεδάσεις, εἰς
 τραγοῦδια, παιγνίδια καὶ χορὸν. Ἡ χειμερινὴ ἐνδυμασία τῶν
 ποιμένων κατασκευάζεται ἐκ χονδρῶ φαιῶ μαλλίνου ὑφά-
 σματος, συνίσταται δὲ ἐκ βρακίων, γιλεκίου, σκούρου καὶ ὕ-
 ψηλῶν κίτρινων ὑποδημάτων, μακρὰ δὲ ποιμενικὴ ράβδος
 μετὰ σιδηροῦ ἀγκίστρου, ὅσπερ καὶ σακκοῦλα ἐκ τοῦ δέρμα-
 τος νεογνοῦ αἰγῆς διὰ τὸν καπνὸν εἶνε αἱ ἀχώριστοι σύντρο-

φοι αὐτοῦ. Τὸ θέρος φοροῦσι τὰ αὐτὰ φορέματα μόνον ἐκ βαμβακερῶν ὄρασματῶν καὶ ψάθινον πῖλον. Ἡ ἐνδυμασία τῶν θυατῶν εἶναι, πρὸ πάντων κατὰ τὰς ἑορτάς, ζωγραφικὴ καὶ κομψή, συνισταμένη ἐκ κεντητοῦ καὶ ἐπὶ τῶν νώτων περιπλοκάδην δεδεμένου γελειοῦ ἐπὶ λευκοῦ ὑποκαμίσου, μαύρων σκαρονίων καὶ κατὰ τὴν ὥραν τοῦ ἔτους ψάθινου πῖλου ἢ κούκου ἐκ γούνων. Τὸ πρὶν τόσον συχνὰ φορούμενον κόκκινον φέσιον μετὰ μαύρου ἢ κυανοῦ θυσάνου ἐγένετο ἤδη σπάνιον. Συχνὰ βλέπομεν τοὺς ψάθινους πῖλους τῆς Φλωρεντίας, ἐνίοτε δὲ καὶ τὴν ρωσικὴν κασάταν, φερομένην ὑπὸ τῶν εἰς Ρωσίαν μεταβαίνόντων, τῶν κοινῶς ρώσων λεγομένων.

Ὡς εἰς τὰ πλείστα ἄλλα μέρη, τὰ κατοικοῦμενα ὑπὸ τῶν ἐρθεδοξῶν, καὶ ἐν τῇ Καλύμῳ ὑπάρχει ἀρχαίῳ τὸ ἔθιμον, ὅτι οἱ γονεῖς, ἀδελφοὶ καὶ στενωτέροι συγγενεῖς φροντίζουσι περὶ τῆς ὑπανδρείας τῶν κορατιδίων, προικίζοντες αὐτὰς ἐν καλῇ ὥρᾳ καὶ πρὸ πάντων κατασκευάζοντες διὰ τὸ μέλλον ζῆθος οἰκίας. Καὶ ἡ πεισιτέρα οἰκογένεια καταβάλλει τὴν δέουσαν φροντίδα, ὅπως αἱ θυγατέρες αὐτῆς μὴ ὑπηρετῶσιν ἐν ξέναις οἰκίαις ὡς ὑπηρετρίαι, ἀλλ' ἐργάζονται ἐν τῇ ἰδίᾳ μέχρι τῆς ὑπανδρείας. Μόνον τελευταίως ἡ διαφορὰ τῶν περιουσιῶν ἐπήνεγκεν εἰς τὸν κανόνα τοῦτον ὀλίγας ἐξαιρέσεις. Οἱ γάμοι, παρατεινόμενοι ἐπὶ τινὰς ἡμέρας, ἑορτάζονται πλουσιοπαρόχως ὑπὸ πυκνὴν συρροὴν συγγενῶν καὶ φίλων, ἐλευθέρως ζητούντων καὶ διατασσόντων, ὅσα ἐπιθυμοῦσι. Τότε φάλλονται ψήματα, χορεύονται δὲ μετὰ χάριτος καὶ ἀκουρασίας οἱ ἐγγύριοι χοροί, ἐν οἷς πρωταγωνιστεῖ ὁ ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ χοροῦ χορεύων.

Ἀπὸ τῶν Χριστουγέννων μέχρι τῆς ἑορτῆς τῶν Ἐπιφανίων καὶ εἰς τὸν καιρὸν τῶν Ἀπόκρεω, εἰς τὸ Πάσχα καὶ ἄλλας θρησκευτικὰς ἑορτάς ἐπίσης φάλλουσι καὶ χορεύουσιν ἢ ἀληθέστερον ἐφάλλον καὶ ἐχόρευον, διότι ἡ κακουχία τῶν τελευταίων ἐτῶν πνίγει τὴν ἐρεξιν τῶν διασκεδάσεων.

Ἰδίως ἄξια προσοχῆς εἶναι αἱ ἀποσχεδίαστοι ἐρώταποκρίσεις κατὰ διαφόρους σκοποὺς ὑπὸ τὸν ἄχρον τοῦ ἀσκαλοῦ, τῆς λύρας καὶ τοῦ βιολίου, ἑορτάζονται δὲ καὶ πανηγύρεις ἐξω τῶν δύο πόλεων, ἢ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου ἐπὶ τοῦ λόφου τῆς Πατέλλας, ἢ τοῦ Ἁγίου Πέτρου ἐν τῇ θέσει Παλαιονήσῳ, ἢ τοῦ Προφήτου Ἡλίου ἐπὶ τοῦ ἑμωνώμου ὑψηλοτέρου ὄρους τῆς νήσου, ἢ τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος ἐν τῷ Δάμῳ, ἢ τῆς Παναγίας Γαλιτατικῆς ἐπὶ τοῦ ἑμωνώμου ὄρους καὶ ἐν τῇ θέσει Ἀργινῶντα καὶ ἢ τῆς Κυραψηλῆς ἐπὶ τοῦ ἑμωνώμου ὄρους. Κατὰ τὸν Σεπτέμβριον δὲ συρρέει πληθυσμὸς πολὺς ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ Βαθέος ἐπὶ τῶν μόλις ἐπιστρεψάντων ἐκ τῆς Ἀφρικῆς καὶ ἀλλαχόθεν πλοίων, ὅπως παραδίδεται δι' ὀλίγας ἡμέρας εἰς τὴν συγκομιδὴν τῶν ἐλαίων τοῦ ἐκεῖ μεγάλου ἐλαιῶνος. Αἱ περισσώτεροι δὲ τῶν οἰκογενειῶν ἕσυνεθισαν νὰ μένωσιν εἰς τὰ χωράφια αὐτῶν τὸν καιρὸν τῆς συγκομιδῆς τῶν σύκων καὶ τοῦ πρυγητοῦ ἐν καλύβαις ἐκ φυλλωμάτων τῆς ροδοδάφνης, αἵτινες βαθμηδὸν ἀντικαθίστανται ὑπὸ λιθοκτίστων οἰκιῶν, συχνὰ ἐν θέσει μαγευτικῆς καὶ μετὰ πανοράματος ἐξαισίας.

Οἱ κάτοικοι τῆς Καλύμῳ ἐνθεν μὲν φυλάττουσιν ἔτι πολλὰ τῶν ὠραίων πατροπαράδοτων ἐθίμων αὐτῶν, ἐνθεν δὲ κατέστησαν κοσμοπολίται, ταξιδεύοντες συχνότατα ἀνά τὴν οἰκουμένην καὶ ἰδρύνοντες ἐμπορικοὺς οἴκους, ἰδίως σπογγεμπορικοὺς εἰς πλείστας μεγαλοπόλεις τῆς Εὐρώπης, καὶ ἐν ἄλλαις ἡπείροις. Οἱ σπουδαιότεροι τῶν ἐμπορικῶν οἰκῶν τούτων εἶναι κατ' ἀλφαβητικὴν σειρὰν τῶν πόλεων καὶ ἐνομητῶν οἱ ἑξῆς: ἐν Ἀμστελοδάμῳ Νικηφόρος Κόκκινος, ἐν Βιέννῃ Θέμιλις Διαμαντῆς καὶ Γεώργιος Κουρεμέτης, ἐν Βρυξέλλαις Ἀδελφοὶ Ζαρβοί, ἐν Καλκούττῃ Μιχαὴλ Πελεκῆνος, ἐν Λειψίᾳ Ἀντώνιος Μάγκος, ἐν Λιβέρνῳ Ἀδελφοὶ Τουλουμάρη, ἐν Λονδίῳ Ἀδελφοὶ Συμεὼν καὶ Νικόλαος Βουβάλης, ἐν Μεδρίτῃ Δημήτριος Ἀλεξιάδης καὶ Γεώργιος Μπουλα-

φάνδης, ἐν Μονάχῳ Θίμελις Ζερβός, ἐν Μόσχῃ Ἀντώνιος Μπιλλήρης καὶ Γεώργιος Σκουμδαυρδής, ἐν Ὁδησσῷ Ἀδελφοὶ Πατέλλη, ἐν Πειραιεὶ Γεώργιος Πελεκᾶνος, ἐν Πετρού-
 πέλει Ἰωάννης Πουρούνας καὶ Ἰωάννης Τηλιακός, ἐν
 Σταχυόλμῃ Τσάππος καὶ Θεοδώριδης, ἐν Σκουτγάρτῃ Νικό-
 λαιος Κωλέττης, ἐν Τεργέστῃ Θεόφιλος Κουτρούλης καὶ ἐν
 Φραγαρούρτῃ ἐπὶ Μοίνου Ἀδελφοὶ Ἠλιάδαι. Ἐκ τῶν σπου-
 δαιοτέρων δὲ μεγαλειπέρων Καλυμνίων, διαμενόντων ἐν τῇ
 νήσῳ ἀναφέρω τοὺς ἐξῆς: Ἀναγνωστὴν Ἀλεξιάδην, Ἰορδά-
 νην Ἀλεξιάδην, Νικόλαον Δρᾶκον, Μιχαὴλ Κόκκινον, Ἀν-
 τώνιον Κουρεμέτην, Ἀριστείδην Κουρεμέτην, Νομικὸν Κουν-
 τούρην, Μιχαὴλ Λαζάρου, Μιχαὴλ Μαγκλῆν, Ἰωάννην Ε.
 Ὀλυμπίτην, Ἰωάννην Θ. Ὀλυμπίτην, Μιχαὴλ Θ. Ὀλυμ-
 πίτην καὶ Ἐμμανουὴλ Ν. Ὀλυμπίτην.

Ἀλλὰ καὶ εἰς πολλοὺς ἄλλους κλάδους ἀνθρωπίνης πνευ-
 ματικῆς δράσεως ἐξέχουσιν οἱ Καλύμνιοι, ἀναδείξαντες μα-
 κρὰν φάλαγγα ἀρχιερέων, οἱ Γαβριὴλ Τατρουδάκης Μητρο-
 πολίτης Νικοπόλεως, Ἀμβρόσιος Κασσάρας, ἐπίσκοπος Πλα-
 ταμῶνος, Μισαὴλ Πατέλλη, ἐπίσκοπος Θαυμακοῦ καὶ οἱ
 ἀείμνηστοι, Μελέτιος Καβάσιλας, πρῶτῃν Κρήτης, καὶ Ἱε-
 ρεμίας Ταυλάριος, πρῶτῃν Δέρκων, ἀρχιεπισκόπων, οἱ Νι-
 κηφόρος Ζερβός, Ἰωακείμ Οἰκονόμου, Μισαὴλ Παραβάτης,
 Ἱερεμίας Σαρδινάκης, Σαρφαίμ Σακρούλης καὶ Ἀμβρόσιος
 Τσάππος, ἱεροδικίωνων, οἱ Γεννάδιος Θίμελις καὶ ὁ ἀεί-
 μνητος Γεώργιος Καλλισπέρης, ἱερέων, οἱ Σκευρόλαξ
 Πικραμμένος καὶ Θίμελις Θίμελι, σχολαρχῶν καὶ πτυχιού-
 χων διδασκάλων, οἱ Ἰωάννης Ἀμπέλας, Ἀλέξανδρος Γάλ-
 λας, Νικόλαος Γαλανός, Ἰωάννης Καβάσιλας, Νικόλαος καὶ
 Φιλόλαος Καλαβρός, Ἀντώνιος Καραντώνης, Γεώργιος Μα-
 νιάς, Ἐμμανουὴλ Νικολαΐδης, Ἰωάννης Ὀρρανός, Μάρκος
 Παπογεωργίου, Κλεομένης Συμεῖν καὶ οἱ ἀείμνηστοι Γερ-
 μανός Ταυλάριος, Δανιὴλ Κεραμεύς, Ἰεζεκιὴλ Παπουσίνας,

Νομικός Καλαβρός, Σακελλάριος Κλήμης καὶ Νικόλαος
 Παπᾶ Ἰωάννου, δικαστῶν καὶ δικηγόρων, οἱ Γεώργιος
 Καλλισπέρης, Μιλτιάδης καὶ Δημήτριος Καραβοκυρός, Θί-
 μελις καὶ Ἰωσήφ Κινδύνη, Ἀριστείδης Κουτρούλης καὶ Μι-
 χαὴλ Σακελλαρίου, ἰατρῶν, οἱ Σακελλάριος Ζερβός, Ἰω-
 ἄννης Καραντώνης, Ἀντώνιος Κινδύνης, ὄρηγητῆς τοῦ ἐν
 Ἀθήναις Πανεπιστημίου, Μιχαὴλ καὶ Σπυρίδων Καραβοκυ-
 ρός, Θίμελις Κατσοπούλης, Γεώργιος Κουντούρης, Ἀντώ-
 νιος Πελεκᾶνος, Ἐμμανουὴλ Πιζάνιας, Νικόλαος Προεστός,
 Θεμιστοκλῆς Ν. Ὀλυμπίτης, Νικόλαος καὶ Γρηγόριος Θ.
 Ὀλυμπίτης, Σπυρίδων Σακελλαρίου, Ἀριστείδης, Γεώργιος
 καὶ Φίλιππος Σόνης, Δημήτριος Σούνιος καὶ οἱ ἀείμνηστοι
 Κωνσταντῖνος Δρᾶκος, Νεοκλῆς Καλαβρός, Ἐμμανουὴλ
 Κοντόδικκος, Νικόλαος Πελεκᾶνος καὶ Γεώργιος Σκόνης,
 πτυχιούχων φαρμακοποιῶν, οἱ Μιχαὴλ Διαμαντῆς καὶ Βα-
 σίλειος Ὀλυμπίτης, ζωγράφων, οἱ Μιχαὴλ Ἀλαγουζος, Μι-
 χαὴλ Κουφός, Θεόφιλος Μπιλλήρης, Γεώργιος Οἰκονόμου,
 ὁ ἀείμνητος Σακελλάριος Μαγκλῆς καὶ οἱ εὐέλπιδες μαθη-
 τὰί τῆς ζωγραφικῆς Ἐμμανουὴλ Ζαίρης, Ἰωάννης Ζερβός
 καὶ Σακελλάριος Πιζάνιας, ξυλογλυπτῶν, οἱ Νικόλαος Καλ-
 λίας, Νικόλαος Καραντώνης καὶ Νικόλαος Μαλαμάτος. Ὡς
 ἀνώτερος κυβερνητικὸς ὑπάλληλος τῆς μὲν Ὀθωμανικῆς Αὐ-
 τοκρατορίας ἀνεδείχθη Ἰπποκράτης Ταυλάριος, τῆς δὲ Ἑλ-
 λάδος ὁ ἀείμνητος Νικόλαος Καλλισπέρης, ὡς ἀρχαιοδότης
 Ἰωάννης Καλλισπέρης, ὡς ἐκκλησιαστικὸν ῥήτορας διαπρί-
 ποισι Μιχαὴλ Γαλανός, Γεννάδιος Θίμελι καὶ Ἰωάννης Κα-
 βάσιλας, ὡς δημοσιογράφοι Μιχαὴλ Γαλανός καὶ Σακελλά-
 ριος Σακελλαρίου, ἐκ τοῦ γυναικείου δὲ φύλου ἐξέχουσιν ἐπι-
 μορφῶσαι ἐκπαιδευμέναι ἐν τῷ ἐξωτερικῷ Σεβαστῇ καὶ Ἐρα-
 σμία Καλλισπέρη, Χριστοφίλη Πικραμμένου, Καλλιόπη Κα-
 λαβροῦ, Μαρία Σαρδινάκη, Ἄννα Καβάσιλα καὶ ἄλλαι.

Ζητῶ συγγνώμην παρὰ τοῦ φύλου ἀναγνώστου διὰ τὸ πλῆθ-

θος τῶν ὀνομάτων, ἃ ἀναφέρω, ἀλλ' ἀκριβῶς τὸ πλῆθος τοῦτο, τρανώτατα ἀποδεικνύον τὴν ἀξίαν τῆς γενετήρας τοσούτων ἐν διαφόροις κλάδοις τῆς ἀνθρωπίνης δράσεως εὐδοκιμούντων προσώπων, δύναται νὰ συντείνῃ νὰ προκαλῆσθῃ ὑπὲρ τῆς πατρύσεως νήσου τόσον ἀναγκαίαν γενικὴν συμπάθειαν.

Προϊστανται τῆς νήσου ἐκ μέρους τῆς Αὐτοκρατορικῆς Κυβερνήσεως εἰς Καϊμακάμης, ἐκ μέρους δὲ τοῦ πληθυσμοῦ δύο δημογέροντες μετὰ ἑκτῶ συμβούλων, ἐκλεγόμενοι κατ' ἔτος περὶ τὰ Χριστούγεννα διὰ γενικῆς ψηφοφορίας. Τὰ ἔσοδα τοῦ δήμου τῶν Καλυμνίων ἀνέρχονται κατὰ μέσον ἔρον εἰς 100,000 φράγκα χρυσῆ ἑτησίως, πηγάζουσι δὲ ἐκ τοῦ φιλάνθρωπικοῦ δικαιοῦματος τῶν εἰσαγομένων σπόγγων καὶ ἄλλων ἐμπορευμάτων, τῆς δεκάτης τῶν προϊόντων τῆς γῆς καὶ τῶν ποιμνίων, ἅτινα ἀναλίσκονται εἰς τὸν πρὸς τὴν Αὐτοκρατορικὴν Κυβέρνησιν φόρον, εἰς τὰ σχολεῖα, εἰς διατήρησιν τριῶν ἕως πέντε δημοτικῶν ἰατρῶν, δύο δημοτικῶν φαρμακείων καὶ διαφόρων ὑπαλλήλων τῆς δημογεροντίας ἀπὸ τοῦ πρώτου γραμματέως μέχρι τῶν κλητῆρων.

Τοιαύτη ἐν συντόμῳ ἡ νήσος Κάλυμνος, ῥόδον καταβιβρωσκόμενον ὑπὸ σκώληκος, Ἀνδρομέδα, ἀπειλουμένη ὑπὸ κήτους καὶ ἀναμένουσα τὸν Πελοία, ἡ σκηνὴ ἐκτάκτων ἐορτῶν, ὁ ἔρος πολυπληθῶν ἐπισκέψεων καὶ τὸ κέντρον τῶν σκέψεων ἐλοκλήρου τῆς Ὀρθοδοξίας ἀνὰ τὰς ἀληθμονήτους ἡμέρας τοῦ Ἰανουαρίου καὶ Φεβρουαρίου τοῦ 1895.

Ἡ εἰδησις τῆς εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον ἀναρρήσεως τοῦ τῶς Πανιερωτάτου Μητροπολίτου Λέρου Καλύμνου κ. Ἀνθίμου διεδόθη αὐθημερὸν διὰ τοῦ τηλεγράφου ἀνὰ τὸν πεπολιτισμένον κόσμον, δηλαδὴ Σάββατον τὴν 20 Ἰανουαρίου, ἔρθεσε δὲ εἰς Κάλυμνον, μὴ ἔχουσα ἔτι τηλεγραφικὴν συγκοινωνίαν μόνον τὴν ἑπαύριον περὶ τὰς 5 μ. μ. δι' ἀτμοπλοίου, φέροντος ἐξ Ἀλικαρνασσοῦ παχύν φάκελλον τηλεγραφημάτων καὶ ἀπεσταλμένον τοῦ ἐν Ἀλικαρνασσῷ κ. Νικολάου

Καίσαρλῆ, ὅστις, παραλαβὼν τὸν ἐκ τῶν προκρίτων τῆς Καλύμνου κ. Ἐμμανουὴλ Ὀλυμπίτην, πρῶτος ἀνήγγειλε τὸ εὐφρόσυνον καὶ σπουδαῖον γεγονός τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ Ἀνθίμῳ τῷ Ζ'. Μεταξὺ δὲ τῶν τηλεγραφημάτων ἰδιαιτέρως ἀξίον τυγχάνει μνείας τὸ τῶν ἑννέα Συνοδικῶν, τῶν ψηφισάντων ὑπὲρ Ἀνθίμου τοῦ Ζ'.

Μόλις ἐγνωστοποιήθη ἡ εἰδησις αὕτη ἀνὰ τὴν Κάλυμνον, ἔρξαντο αἱ κωδωνοκρουσαὶ καὶ ἡ συρροὴ τῶν προεχόντων καὶ τοῦ λαοῦ εἰς τὴν Μητρόπολιν, ὅπως συγχαρῶσι τῷ τῶς Πανιερωτάτῳ Μητροπολίτῃ αὐτῶν, ἤδη δὲ Παναγιωτάτῳ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ, ἀσπαζόμενοι τὴν δεξιὰν καὶ ἐπικαλούμενοι τὴν εὐλογίαν Αὐτοῦ. Μεταξὺ τῶν πρώτων ἔσπευσεν ἡ Δημογεροντία, συγκαίρουσα ἐν ὀνόματι ἐλοκλήρου τοῦ λαοῦ τὴν Α. Θ. Παναγιότητα, ἥτις ἐξέφρασε τὴν πρὸς τὸ Γένος καὶ τὴν Ἐκκλησίαν εὐγνωμοσύνην Αὐτῆς, ὑποσχομένη συνάμα, ὅτι καὶ μακρὰν τῆς μικρᾶς ἐν τῷ Ἰκαρίῳ Πελάγει τῶς Μητροπόλεως Αὐτῆς θελεῖ φροντίση ὑπὲρ τῶν ζωτικῶν συμπερόντων αὐτῆς. Ἐξακολουθεῦσάν δὲ τῶν ὑποδογῶν περὶ τὴν 8 ὥραν μ. μ. κατέπλευσεν ἀτμόπλοιον, φέρον ἀξιωματικὸν τῆς ἡγεμονικῆς χωροφυλακῆς τῆς Σάμου, τὸν κ. Δημήτριον Κωνσταντῆν, ἀποσταλέντα ὑπὸ τῆς Αὐτοῦ Ὑψηλότητος τοῦ Ἡγεμόνος Γεωργίου Βερεβίτις, κὼν Γενικοῦ Διοικητοῦ τῆς Κρήτης, καὶ κομιστὴν συγχαρητηρίων ἐπιστολῶν ἐκ μέρους τοῦ Ἡγεμόνος καὶ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου τῆς Σάμου κ. Γαβριὴλ. ἦλθε δὲ καὶ νέος φάκελλος τηλεγραφημάτων, ἐν οἷς καὶ τὸ περὶ τῆς ἐκλογῆς Ἀνθίμου τοῦ Ζ' ἐπίσημον τοῦ Τοποτηρητοῦ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Προέστως κ. Ναθαναὴλ. Ἐξηκολούθηον δὲ αἱ συγχαρητήριοι ἐπισκέψεις μέχρι βαθειᾶς νυκτός, προσερχομένων οὐ μόνον ἀνδρῶν, ἀλλὰ καὶ γυναικῶν καὶ παιδῶν, ὀρμηθέντων ἐξ εὐλαδῶν αἰσθημάτων, ἀσπαζομένων τὴν δεξιὰν καὶ ἐπικαλουμένων τὴν εὐλογίαν τῆς Α. Θ. Παναγιότητος.

Ἐξ ὀνόματος δὲ τοῦ πολυπληθεστάτου στοιχείου τῶν πλοίαρχων καὶ αὐτῶν προσηγόρευσε τὴν Α. Θ. Παναγιότητα ὁ πλοίαρχος Νικόλαος Χούλλης, παρακαλῶν τὸν Πατριάρχην ὅπως ἐν τῇ βασιλευσῆσθι μεριμνήσῃ περὶ τῆς καταργήσεως τῶν σκαφάνδρων, τῶν τόσων ἐπιβλαβῶν διὰ τὴν υἰγιαίναν καὶ ζωὴν τῶν αὐτῶν καὶ τὴν εὐημερίαν οὐ μόνον τῆς Καλύμνου, ἀλλὰ καὶ τῶν λοιπῶν σπογγαλιευτικῶν τόπων τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας καὶ τῆς Ἑλλάδος, ἡ δὲ Α. Θ. Παναγιότης ὑπεσχέθη, ὅτι θὰ πράξῃ πᾶν τὸ δυνατόν.

Ἄλλ' οὐ μόνον οἱ κάτοικοι τῆς Καλύμνου ἔσπευδον εἰς τὴν Α. Θ. Παναγιότητα διὰ νὰ συγχαρῶσιν Αὐτῇ, ἀλλὰ καὶ ἀπεσταλμένοι ἐκ τῶν γειτόνων νήσων, ἔτι δὲ καὶ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως. Τὴν πρωίαν τῆς 23 Ἰανουαρίου ἦλθεν ἐκ Λέρου δι' ἰστιοφόρου ὁ πρῶτος δημογέρον τῆς νήσου κ. Νικόλαος Σκοπελίτης καὶ ὁ σχολάρχης κ. Ἰωάννης Ἀμπελάς, οἱς ἠκολούθησαν ὀλίγας ἡμέρας ὕστερον δι' ἀεροπλοίου ὁ Πανοσιολογιώτατος Ἀρχιμανδρίτης Δωρόθεος Νικηταῖος μετὰ πολλῶν ἱερέων καὶ οἱ ἐκ τῶν προκρίτων κ. κ. Νικόλαος Χαράμης, Θεολόγος Μαρκόπουλος, Σωτήριος Ματτανδός, Δαβὶδ Καρλαβᾶς καὶ Νικόλαος Ρουσσός. Ἐκ Κῶ δὲ ἔφθασαν ἐπίσης τὴν 23 Ἰανουαρίου ὁ Πανιερώτατος Μητροπολίτης Κῶς κ. Καλλίνικος μετὰ τοῦ δημάρχου Κῶ κ. Γεωργίου Ἰωαννίδου, τοῦ κ. Νικολάου Νικολαΐδου καὶ τῶν υἱῶν τοῦ κ. Ἀλεξίου Θυμανάκη, ἀνεψιῶν δὲ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ἡρακλείας κ. Γερμανοῦ, Ἀναστασίου καὶ Δημοσθένους. Ἐξ Ἀστυπαλαίας δὲ ἦλθεν δι' ἰστιοφόρου ὁ πρῶτος δημογέρον τῆς νήσου κ. Ἐμμανουὴλ Λογιώτατος μετὰ τῶν μελῶν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ταμείου καὶ δημοτικοῦ συμβουλίου κ. κ. Ἰωάννου Οἰκονομίδου, Ἰωάννου Γεωργιάδου καὶ ἄλλου Ἐμμανουὴλ Λογιώτατου, ἐκ Πάτμου δὲ ὁ Πανοσιώτατος Καθηγούμενος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου κ. Νεκτόριος μετὰ τοῦ Πανοσιολογιωτάτου Ἀρχιμανδρίτου Κυρίλλου Βοϊνῆ καὶ

τοῦ σχολάρχου κ. Μιχαὴλ Μαλανδράκη, ἐκ Κωνσταντινουπόλεως δὲ οἱ ἀνεψιοὶ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος κ. Ἀγησίλαος Παπακωστής, ἱατρός ἐν Τυρολόῃ, καὶ κ. Χρῆστος Ρήγας, τραπεζίτης ἐν Κωνσταντινουπόλει, οἱ Πανοσιολογιώτατοι Ἀρχιμανδρίται Σεραφεῖμ Σακκαρούλης Καλύμνιος καὶ Ἰωακείμ Φορόπουλος Χίος, ὁ ἱεροκῆρυξ Ἱερόθεος Τεκνόπουλος Καισαρείας καὶ ὡς ἀντιπρόσωποι τοῦ τύπου τῆς βασιλευσῆσθις ὁ διευθυντὴς τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» κ. Ἰάκωβος Βασιλόδης καὶ ὁ κ. Ἀθανάσιος Παλαιολόγος, ἀνταποκριτὴς τῶν ἐφημερίδων «Νεολόγος» καὶ «Κωνσταντινούπολις», ἐκ Ρόδου δὲ ἔφθασεν ὁ Πανιερώτατος Μητροπολίτης Ρόδου κ. Κωνσταντίνος.

Τὴν 21 Ἰανουαρίου ἡ δημογεροντία τῆς Καλύμνου μετὰ τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου ἐσκέφθη περὶ τοῦ προγράμματος ἐπισήμου ἑορτῆς εἰς τιμὴν τῆς ἀναρρήσεως τοῦ τέως Πανιερωτάτου Μητροπολίτου Λέρου Καλύμνου εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον, ἀπερασίθη δὲ νὰ τελεσθῇ τὴν 25 Ἰανουαρίου, ἡμέραν τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, τὴν μὲν πρωίαν δοξολογία ἐν τῷ ναῷ τῆς Μεταμορφώσεως, τῷ δὲ ἑξαιρέτων εἰκόπων κοσμηθῆντι ὑπὸ τῶν ἐντοπίων ζωγράφων Σακελλαρίου Μαγκλῆ καὶ Γεωργίου Οἰκονόμου, μετὰ μισσημέριαν δὲ νὰ ἐορτασῶσι τὰ ἐγκαίνια τοῦ ἐν τῇ θέσει Παντίῳ νέου δημοτικοῦ σχολείου τῶν ἀρρένων. Ἦδη τὴν παραμονὴν τῆς 25 Ἰανουαρίου διὰ μυρσινῶν καὶ ἀνθῶν ἐστολισθησάν ὁ ναὸς τῆς Μεταμορφώσεως καὶ τὸ νέον δημοτικὸν σχολεῖον, ἀπὸ τῆς ἑσπέρας δὲ κατέλαβον θέσεις ἐν τῷ ναῷ εὐλαβεῖς γυναῖκες, προσελθεῖσαι καὶ ἐκ τῶν μᾶλλον ἀποκέντρων μερῶν τῆς νήσου, ὅπως διανυκτερεύσωσιν ἐκεῖν. Ἐν μεγίστῃ συρροῇ λαοῦ ἤρξατο ἡ λειτουργία περὶ πᾶς 7 π. μ., μετὰ δὲ τὸ ἀνάγνωσμα τοῦ Ἁγίου Εὐαγγελίου ὁ ἱεροδιάκονος Καλλίνικος Καλαβρός ἐκ τοῦ ἁμ-βωνος ἐποιήσατο ἐναρξιν τῶν προσφωνήσεων πρὸς τὴν Α. Θ. Παναγιότητα, ἧτις ἠχοήρησεν ἀπὸ τοῦ μητροπολιτικοῦ καλῆ-

λαμναμάρου θρόνου τὸ πνευματικὸν ποιμνιον Αὐτῆς διὰ τὰ πρὸς Αὐτὴν δηλωθέντα αἰσθήματα, συνιστώσα ἀγάπην, εἰρήνην, ἐμψυχον καὶ ὑπισχνουμένη, ὅτι θὰ φροντίσῃ ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ μακρόθεν ἐν τῇ βασιλευούσῃ.

Εἶτα ἐκ μέρους τῆς κοινότητος ἀπὸ τοῦ ἀριστεροῦ χοροῦ προσηγγέρυσεν τὴν Α. Θ. Παναγιότητα ὁ δεύτερος δημογέρον καὶ Κλεάνθης Ζερβός, ὃν διεδέχθη πάλιν ἐκ τοῦ ἀμβωνος ὁ σχολάρχης κ. Νικόλαος Καλαβρός. Προσιμασάμενος διὰ τῆς εὐαγγελικῆς ῥήσεως «οὐ δύναται πόλις κρυβῆναι ἐπάνω ὄρους οὔτε κείρουσι λύχνον καὶ τιθέναι αὐτὸν ὑπὸ τὸν μῶδιον, ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν καὶ λάμπει πᾶσι τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ», ὁ ἀγορεύων διὰ βραχείων ἐποίησατο λόγον περὶ τῶν δοκιμασιῶν καὶ θλίψεων, ὡς καρτερικώτατα ὑπέστη ἡ Α. Θ. Παναγιότης καὶ αἵτινες οὐδ' ἄλλως ἐκάλυσαν Αὐτὴν νὰ ἀσχολῆται περὶ τὴν μελέτην τῶν ἱερῶν γραφῶν διὰ νὰ μεταδίδῃ τὰ πορίσματα τῶν μελετῶν τούτων εἰς ἅπαντας τοὺς χριστιανοὺς διὰ τῆς δημοσιεύσεως αὐτῶν, ἐξέθηκεν εἶτα τὰς ἐλπίδας, αἵτινες εἶχον γεννηθῆ εἰς τὴν τῆως ἐπαρχίαν Αὐτῆς διὰ τὸ ἀκαταπόνητον Αὐτῆς περὶ τὸ διδάσκειν σχεδὸν καθ' ἡμέραν ἐπὶ ἐκκλησίας, τὴν σύνεσιν καὶ τὸ θαρραλέον Αὐτῆς πρὸς ὑποστήριξιν καὶ βελτίωσιν τῶν κοινωτικῶν πραγμάτων καὶ ἰδίᾳ τῶν σχολείων, τὴν λύπην, ἣν αἰσθάνονται ἐν μέρει, διότι στεροῦνται ἱεράρχου, παρ' οὗ τοσαῦτα καὶ τηλικαῦτα ἤλπισαν, καὶ τὴν χαρὰν πάλιν, διότι αἰ ἀρεταὶ τοῦ τῆως Μητροπολίτου αὐτῶν, τυχεῖσαι τῆς δεύτης ἐκτιμήσεως παρὰ τε τῆς Α. Α. Μεγαλειότητος τοῦ Σουλτάνου, τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν λογάδων τοῦ Γένους, ἀνήγαγον Αὐτὴν εἰς τὸ ὄψιστον ἐν τῇ Ὀρθοδοξίᾳ ἀξίωμα, ἀφ' οὗ ἡ δρῶσις Αὐτοῦ θὰ εἴναι εὐεργετικὴ δι' ἅπαντα τὸν χριστιανισμόν, ἐν τῷ εἶναι δὲ ἐνδοξία ἡ ἀγορεύων νὰ μὴ λησμονῆσῃ ἡ Α. Θ. Παναγιότης τῆς τῆως ἐπαρχίας Αὐτῆς, ἥτις τόσον μόνον ἐλίγον χρόνον εἶχε τὸ εὐτύχημα νὰ ἀπολαύσῃ Αὐτῆς καὶ ἐν ἡ τοσαῦτα ἔχῃ εὐεργετικὰ τῆς διαδόσεως Αὐτῆς κατέλιπεν ἡ βραχεία

διαμονὴ Αὐτῆς. Εἰπόντος δὲ καὶ τοῦ ἐκ τῶν πρεσβυτέρων διημοδιδασκάλων κ. Φιλολάου Καλαβροῦ λογιδριον ἐκ τοῦ ἀριστεροῦ χοροῦ, ἐξηκολούθει ἡ λειτουργία, μεθ' ἣν ἔλοι οἱ ἐκκλησιαζόμενοι ἠσπασθήσαν τὸν σταυρὸν καὶ τὴν δεξιάν τοῦ Πατριάρχου. Ἴδιοιτίρας δὲ μνείας ἀξία τυγχάνουσι καὶ τὰ ἐπὶ δύο χορῶν μαθητῶν καὶ μαθητριῶν ψαλέντα ἄσματα εἰς τιμὴν τῆς Α. Α. Μεγαλειότητος τοῦ Σουλτάνου καὶ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμηνικοῦ Πατριάρχου, τοῦ μὲν ἀριστεροῦ χοροῦ συνισταμένου ἐκ κορασιῶν, τοῦ δὲ δεξιῦ ἐξ ἀρρένων.

Τί σκηνή! Τὸ μεγαλεῖον αὐτῆς ἐνίκειτο εἰς τὴν μὲ δλαστὰς ἀντιθέσεις ἀνυπέδβλητον ἁρμονίαν. Τὸ μικρὸν καὶ ἀπόκεντρον τοῦ τόπου καὶ τὸ ὄψος τοῦ ἀξιώματος, ἡ χαρὰ ἐπὶ τῇ ἀναρρήσει καὶ ἡ λύπη ἐπὶ τῇ ἀποχωρήσει, γεωργοὶ καὶ ποιμένες παρὰ τὸν μεγαλέμπορον τῆς Μόσχας, τοῦ Λονδίνου καὶ τῆς Μαδρίτης, ἀλιεῖς καὶ ὄνται παρὰ τὸν ζωγράφον, τὸν διακοσμήσαντα τὴν ἐκκλησίαν δι' ἐξαιρέτων εἰκόνων, πάντες καὶ πᾶσαι, μικροὶ καὶ μεγάλοι ἀρρηρημένοι εἰς ἓν μέγα αἰσθημα. Ὅντως τοιαῦτα σκηναί, τοιαῦτα στιγμαί εἶνε ἐκ τῶν σπανίων, ἀξία νὰ διακωνισθῶσι διὰ τῆς παραδόσεως, τοῦ καλάμου, τοῦ χρωστήρου.

Ἐκ τοῦ νεοῦ τῆς Μεταμορφώσεως ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐν μίση ζητωκραυγῶν καὶ πυροβολισμῶν μετέβη μετὰ τῶν τότε παριουρισκομένων ξένων ἐκ Σάμου, Κῶ καὶ Λέρου εἰς ἐπίσημον γεῦμα παρὰ τῷ πρώτῳ δημογέροντι τῆς Καλύμνου κ. Θέμελι Ὀλυμπίτῃ, ἔπει παρ' ἑλὴν τὴν ἐπισημότητα αὐτοῦ ὑπεθύμισε συσσίτιον τῶν πρώτων χριστιανικῶν χρόνων, τὴν λεγομένην ἀγάπην, τόσον ἦτο σεμνόν, τόσον αἱ ἀκτίνες μεγάλης ἐνδομύχου χαρῆς Ἰλαμπον ἐπὶ τῶν προσώπων τῶν συνδαιτυμόνων καὶ μόνον αἱ προπόσεις μετένεγκον ἡμῶς εἰς τὸ τέλος τοῦ 18' αἰῶνος, εὐλαδῆ δὲ καὶ ἔλωις ὄντα αἰσθήματα κατέκλυζον τὰς καρδίας ἡμῶν, ὅτε τετράρανος χορὸς καλλιφωνῶν ἱερῶν, οὗ ἡγέτης ἦν ὁ Πανοσιολογιώτατος Ἀρχιμανδρίτης

Μισαήλ Παραδάτης, ἤρξατο φάλλων συγκινητικώτατα προ-
 πέρια καὶ πολυγρονισμῶν τῷ Πατριάρχῃ. Μετὰ τὸ γεῦμα δὲ
 ἡ Α. Θ. Παναγιότης μετὰ τῶν ἐπισήμων ξένων, τῶν ἀρχῶν
 καὶ προκρίτων, προπορευομένου τοῦ ἱεροῦ κλήρου, μετέβη ἐν
 μεγάλη συρροῇ λαοῦ διὰ δύο στίχων μαθητῶν τῶν δημοτικῶν
 σχολείων εἰς τὰ ἐγκαίνια τοῦ πληθίου κειμένου δημοτικοῦ σχολείου ἐν τῇ θέσει Παντίῳ. Τὸ μέγα τοῦτο κτίριον, ἀνοικοδομηθὲν
 κατὰ τὸ σχέδιον τοῦ ἐκ Κερκύρας μουσοφιλοῦς ἀρχιτέκτονος κ.
 Ἀλεξάνδρου Ἀνδρέη, συνίσταται ἐκ πέντε αἰθουσῶν, διατέ-
 μνεται δὲ ἀνὰ τὸ μήκος διὰ μεγάλου διαδρόμου, δι' οὗ τὰ ἀν-
 θρώπινα κύματα κατέκλυζον τὴν μεζονα τῶν αἰθουσῶν, ἄλ-
 λοὶ δ' ἔδλεπον διὰ τῶν ἀνοικτῶν παραθύρων, παιδία δὲ τινα ἀπὸ
 τῶν πέριξ συκεῶν, τόσον ζωηρὸς ἦν ὁ ζήλος. Ἡ Α. Θ. Πανα-
 γιότης, ἣν ὑπεδέχθη ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ σχολείου πολυμελὲς γο-
 ρὸς μαθητῶν, φάλλων ὄρατον μέλος, ἐτέλειε τὸν ἀγιασμόν,
 εἶτα δὲ ἤρξαντο ἀπὸ ὑψηλοῦ βήματος τῶν λόγων οἱ ῥήτορες
 τῆς ἑορτῆς τῶν ἐγκαίνιων, ὁ πρῶτος γραμματεὺς τῆς δημογε-
 ροντίας κ. Στέφανος Τηλικιός, ὁ ἐλληνοδιδάσκαλος καὶ ἀρι-
 στος ρυσιδιότης κ. Νικόλαος Γαλανός καὶ ὁ δεῦτερος δημογέ-
 ρων κ. Κλεάνθης Ζερβός, ὁ μὲν πρῶτος ἐξῆρεν ἐνθουσιωδῶς
 τὴν γενικὴν σημασίαν τῆς ἑορτῆς, ὁ δὲ δεῦτερος ὑπέδειξε, τίς
 ἡ σημασία τοῦ σχολείου ἐν τῇ κοινωνίᾳ, ὁ δὲ τρίτος ἀπήγγειλε
 ποίημα τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Γερασίμου, ὑπερτεθούτος ἐν Ἰνδίας
 ἐν τῷ παγκοσμίῳ ἐμπορικῷ οἴκῳ τῶν Ἀδελφῶν Ράλλη, ποιη-
 θὲν ἐπίτηδες διὰ τὴν περίστασιν ταύτην. Εἶτα οἱ προσκεκλη-
 μένοι διηυθύνθησαν εἰς ἄλλην αἶθουσαν, ὅπου ἡ Δημογεροντία
 εἶχε λάβῃ τὴν φροντίδα νὰ παραθέσῃ κυλικεῖον ἐξαιρετόν, μετ'
 ὀλίγον δὲ ἡ Α. Θ. Παναγιότης μετὰ τῆς ἀκολουθίας Αὐτῆς,
 εἶπατα δὲ καὶ πάντες οἱ λοιποὶ μετέβησαν εἰς τὰς οἰκίας αὐτῶν.

Τρεῖς ἡμέρας μετὰ τὴν εἰς Κάλυμνον ἔλευσίν μου, δηλαδὴ
 τὴν 23 Ἰανουαρίου, ὀλίγον πρὸ τοῦ ἐπισήμου γεύματος ἐν τῷ
 οἴκῳ τοῦ πρώτου δημογέροντος κ. Θίμιλι Ὀλυμπίου παρουσιά-

σθην ὑπὸ τοῦ ἐν Κάλυμνῳ προξενικοῦ πράκτορος τῆς Ἑλ-
 λάδος κ. Νικολάου Σημεῶν τῇ Α. Θ. Παναγιότητι, ὑπο-
 δεχθεῖσα μετὰ εὐμενῶς καὶ ὀρισάσῃ νὰ παρακαθίσω δε-
 ξιάθεν Αὐτῆς κατὰ τὸ παρατεθὲν γεῦμα. Ἐκτοτε ἠτύχη-
 σα νὰ ἐπανίδω πολλάκις τὴν Α. Θ. Παναγιότητα, ἐνεπνεύ-
 σθην δὲ τόσον ὑπὸ τοῦ ἐκτάκτου τῶν περιστάσεων καὶ τῆς
 προσωπικότητος Αὐτῆς, ὥστε ἀπεράσιστα νὰ περιγράψω τὴν
 ἐν Κάλυμνῳ διαμονὴν Ἀνθίμου τοῦ Ζ' λεπτομερῶς διὰ δύο
 ἡμερηΐδας συγγρόνως, τὴν «Ἀρμονίαν» τῆς Σμύρνης καὶ
 τὸν «Τηλέγραφον» τῆς Ἀλεξανδρείας. Ἀλλὰ διὰ τοῦτο εἶ-
 χον ἀνάγκην σημειώσεων αὐθεντικῶν, ἀφορωσῶν εἰς τὸν βίον
 τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, μελλουσῶν νὰ ἦνε ἡ κατακλείς καὶ
 ἡ ἀξίαν τῶν ἀναποκρίσεών μου καὶ ὡς ἐκ τούτου παρεκάλεσα
 ἐν καταλλήλῳ στιγμῇ τὴν Α. Θ. Παναγιότητα, ὅπως εὐαρε-
 στηθῆ νὰ μοι δώσῃ τοιαύτας διὰ σύντομον βιογραφίαν Αὐτῆς,
 ὅπως εὐμενέστατα καὶ ἐπραξεν.

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Ἀνθι-
 μος ὁ Ζ' εἶνε γόνος τῆς εὐάνδρου Ἡπειροῦ, ἐγεννήθη δὲ κατὰ
 τὸν Μάρτιον τοῦ 1834 ἐν τῷ χωρίῳ Πλησιδίτῃ, λαβὼν ἐν
 τῷ ἀγίῳ βαπτίσματι τὸ ὄνομα Ἀγγελος. Ὁ πατὴρ αὐτοῦ
 Χριστόδουλος Τσίτσος, ἀρήσας τὴν οἰκογένειαν αὐτοῦ ἐν Πλη-
 σιδίτῃ, μετέβη εἰς τὴν παρακειμένην κοινότητα Φιλιάτας,
 ὅπως ἐξασκῆ τὸ ἐμπόριον. Κατὰ δὲ τὸ 1844 ἐλέκληρος ἡ οἰ-
 κογένεια μετέκρησεν εἰς τὰ Ἰωάννινα, ὅπου μετ' ὀλίγον ἀπε-
 είνωσεν ὁ πατὴρ, βυθίσας εἰς βαθὺ πένθος τὴν χήραν Ἐλένην
 καὶ ἑπτὰ ὄρφανά, πέσσαρα ἀρσενικά καὶ τρία κοράσια, ἐξ ὧν ὁ
 Ἀγγελος ἦν ὁ τέταρτος, ἄγων τότε τὸ 14 ἔτος τῆς ἡλικίας
 αὐτοῦ. Ἡ μήτηρ, σπουδαία καὶ ἐνάρετος γυνή, κατέβαλε πᾶ-
 σαν προσπάθειαν, ὅπως ἀνατρέψῃ καλῶς τὰ τέκνα αὐτῆς, πρὸ
 πάντων ἐπιστώσα τὴν προσοχὴν εἰς τὸν Ἀγγελον, ὅστις, ἀπο-
 ρριθῆσας ἐκ τῶν δημοτικῶν σχολείων τῆς πόλεως, κατὰ τὸ
 1848 ἐχειροτονήθη διάκονος παρὰ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μη-
 τροπολίτου Ἰωαννίνων κ. Ἰωαννικίου.

Κατὰ τὰς προτροπὰς τῆς μητρὸς καὶ τοῦ Μητροπολίτου, συνταυτιζομένης μετὰ τῶν ἐνδομύχων πόθων τῆς καρδίας αὐτοῦ, ὁ νεαρὸς διάκονος κατὰ τὸ 1850 ἤρχισε νὰ φοιτᾷ εἰς τὴν Ζωσιμαίαν Σχολὴν, ἧς ἀπεροίτησε μετὰ τοῦ βαθμοῦ ἄριστα κατὰ τὸν Ἰούλιον τοῦ 1856. Μεταβὰς ἓνα μῆνα ὕστερον διὰ Κωνσταντινουπόλεως εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τῆς Χάλκης, ἦν τότε διηύθυνεν ὁ Μητροπολίτης Σταυρουπόλεως Τυπάλδος Ἰακωβίτης Κεραλλῆν, καὶ λαβὼν ἐκεῖ μετὰ πενταετείς σπουδὰς τὸ δίπλωμα μετὰ τοῦ βαθμοῦ ἄριστα, κατὰ τὸ 1861 ἐπέστρεφεν εἰς τὰ Ἰωάννινα, ὅπου ἐδίδακτεν ἐν τῇ Ζωσιμαίᾳ Σχολῇ ὑπὸ τὸν γυμνασιάρχην Ἀναστάσιον Σακελλάριον καὶ συγχρόνως μετὰ τοῦ μαθηματικοῦ Σπυρίδωνος Μανάρη τὰ ἱερά μαθήματα καὶ ἑλληνικὴν ἱστορίαν, εἰς τὰς δύο δὲ ἀνωτέρας τάξεις τοῦ Κεντρικοῦ Παρθενωγαγείου ἱερά, ἑλληνικὰ καὶ μαθηματικὰ, ἦν δὲ συγχρόνως καὶ ἱεροκήρυξ. Χηρευσάσης οὖν τῆς Ἐπισκοπῆς Παραμυθίας κατὰ τὸ 1869, ἡ Ἱερά Σύνοδος ἐπίστησε τὴν προσοχὴν αὐτῆς ἐπὶ τοῦ ἐναρέτου καὶ μετὰ ζήλου ἐκπληροῦντος τὰ καθήκοντα αὐτοῦ ἱεροκήρυκος καὶ καθηγητοῦ τῶν Ἰωαννίνων, ὅστις τὸν Ἰούλιον τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἐφηρίσθη Ἐπίσκοπος Παραμυθίας, ἐχειροτονήθη δὲ κατ' ἐντολὴν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἐπὶ Μητροπολίτου Ἰωαννίνων τοῦ Σιδασμιωτάτου κ. Σωφρονίου, τοῦ υἱοῦ Λέρου Καλύμνου, ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ ναῷ τῶν Ἰωαννίνων ὑπὸ τριῶν ἱεραρχῶν, τοῦ Ἄρτης Σαραβαίμ, τοῦ Βελῆς Γερμανοῦ καὶ τοῦ Περιστερᾶς Κυρίλλου.

Τὴν Ἐπισκοπὴν Παραμυθίας ἐποίμανεν ἐπὶ ὀκτῶ ἔτη μέχρι τοῦ 1877, ὅτε μετετέθη, προαχθεὶς εἰς βαθμὴν Μητροπολίτου εἰς τὴν ἐπαρχίαν Αἰνου, εἰς ἣν κατὰ τὸ ἔτος 1885 προσετέθησαν καὶ αἱ πόλεις Διδαργάτος καὶ Φέρραι καὶ τινὰ χωρία διὰ Πατριαρχικοῦ Συνοδικοῦ Τόμου. Κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος συνέγραψε πῶνῃμα, ἐπιγραφόμενον « Ἡ θεότης τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ » καὶ ἐδόθη ἐν Ἀθήναις. Ἐχορημάτισε Συνοδικῶς ἀπὸ τοῦ Μαΐου

τοῦ 1885 μέχρι τοῦ αὐτοῦ μηνὸς τοῦ 1887. Ἐν τῇ συνοδικῇ περιόδῳ ταύτῃ διεκρίθη ἐπὶ σπουδαίαις ζητήμασιν, ἐξ ὧν ἀναφέρει μόνον τὸ τοῦ διαζυγίου τοῦ πρίγκηπος Γορτσακῶφ, υἱοῦ τοῦ γνωστοῦ ἀρχιεπισκοπάρχου τῆς Ρωσίας, ἀντέταξε δὲ ἐν τούτῳ μετὰ τοῦ Μητροπολίτου Μηθύμνης κ. Νικηφόρου ἰσχυρὰν διαμαρτύρησιν κατὰ τῆς πλειονοψηφίας.

Ἀποβιώσαντος τοῦ Πατριάρχου Ἰωακείμ τοῦ Δ' κατὰ τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1886, μετὰ τεσσάρων ἄλλων συνοδικῶν ἀρχιερέων ὑπεστήριξε παντὶ σθένει τὴν ὑποψηφιότητα Ἰωακείμ τοῦ Γ'. Μεταταθεὶς δὲ κατὰ τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1888 εἰς Ἀγχιάλον ἐπὶ τῆς πατριαρχείας Διονυσίου τοῦ Ε' δὲν ἐδέχθη τὴν μετάθεσιν ταύτην καὶ μετὰ πολλὰς δοκιμασίας τέλος ἐπετράπη αὐτῷ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ, τὰ Ἰωάννινα, ὅπου, ἐνσκήψας εἰς τὴν μαλιτῆν τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, ἤρμηνευσεν εἰς ἐπιλείας ἑκατὸν περίπου τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον.

Κατὰ τὸν Ἀπρίλιον δὲ τοῦ 1893 μετέβη εἰς Κωνσταντινούπολιν πρὸς ἐγκρίσιν καὶ ἐκτύπωσιν τοῦ σπουδαίου διτόμου πονήματος τούτου, διωρίσθη δὲ ἐκεῖ Μητροπολίτης Κορυθαῖος τὴν 13 Ἰουλίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους. Τὴν ἐπαρχίαν δὲ ταύτην ἐποίμανεν ἓν ἔτος καὶ ὀκτὼ ἡμέρας, τὴν 20 δὲ τοῦ Ἰουλίου τοῦ 1894 μετετέθη εἰς τὴν Μητρόπολιν Λέρου Καλύμνου, ἐξ ἧς μετὰ ἕξ μῆνας ἀκριβῶς ἐκλήθη εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν θρόνον. Ἐν ἀπάσαις ταῖς ἐπαρχίαις, ὅπου ἐποίμανεν ὁ διαπρεπὴς ἱεράρχης, παρ' ἑαυτὰ προσκόμματα ἐνίσχυε τὴν παιδείαν καὶ τὴν ἠθικὴν διὰ συνεχοῦς διδασκαλίας, ὑπεξέκατε δὲ τὸν ζῆλον πρὸς τὰ χριστιανικὰ καθήκοντα καὶ τὴν εὐσεβείαν, ἀφῆρας ἀπανταχοῦ τὰς ἀρίστους ἀναμνήσεις οὐ μόνον παρὰ τοῖς χριστιανικοῖς, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς ἔθνωμοις. Ὅσα δὲ ἡ Α. Θ. Παναγιότης Ἀνθίμος β' Ζ' ἐπραξεν ὡς Πατριάρχης ἐν τῇ βασιλευσῆ, ἀνεξίτηλοις γράμμασι ἐγκυχαράκται ἐν τοῖς δελτίοις τῆς ἱστορίας.

Μετρίου ἀναστήματος, ἰσχνός, ἠλιολακῆς καὶ τὸν χειμῶνα, λευκοπώγων καὶ λευκόβριξ μετὰ μελανῶν ἐπι ὀφθαλμῶν καὶ καστανοχρῶν σπινθηροβολούντων ὀφθαλμῶν, ἀπείριστος τὴν ἐνδυμασίαν καὶ τὴν τροφήν, διὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἤδη προδίδει τὸ σπάνιον κρῆμα ἀγαθῆς καὶ σταθερᾶς ψυχῆς. Κοσμούμενος ὑπὸ τῶν σπανίων ἀρετῶν τῆς ὀλιγαρκείας, μετριοπροσύνης, φιλαληθείας, δικαιοσύνης καὶ φλογερᾶς πρὸς τὸν Ὑψίστον καὶ τὸν πλησίον ἀγάπης, καταγοητεύει πάντας, ὅσοι ἔχουσι τὴν εὐτυχίαν νὰ πλησιάσωσιν αὐτόν, διὰ τῆς ἀπλῆς καὶ συνάμα εὐγενεστάτης συμπεριφορᾶς, ἀναμιγνύων εἰς ἑμίλιαν ὅτε μὲν εὐφρολογίας σωκρατικῆς, ὅτε δὲ ρητᾶ καὶ εἰκόνας ἐκ τῆς Ἀγίας Γραφῆς. Ἦκουσα δὲ αὐτοῦ παρατηρήσεις βραχυολόγους θελκτικωτάτας. Ὅτε πάλι τις ἔφερεν αὐτῷ τὴν ποιμενικὴν ράβδον, μετὰ περιττῆς δὲ ὀμῆς προσέκρουσεν αὐτὴν πρὸς τὸ ἔδαφος, ὥστε ἐγένετο πολλὸς ὁ κρότος καὶ ἐροθήθησαν οἱ περὶ αὐτόν, μὴ ἔπαθεν ἡ ράβδος, εἶπεν: «Ἐστὶ εἶσοι πάντοτε δειλοί». Ὅτε δὲ οἱ φιλοξενοῦμενοι Κωνσταντινοπολίται δικαίως ἐπήνεσαν τὰ πολλὰ κατὰ προσόντα τῆς Καλύμνου δυσανάλογα πρὸς τὴν μικρότητα τῆς νήσου, εἶπε: «Μικρὸν μὲν τὸ μέρος, ἀλλ' ἔχει μεγάλην καρδίαν». Ὅτε δὲ ἐγένετο λόγος περὶ τῆς ἀξιοπρεποῦς ὑποδοχῆς τῆς ἀναμενομένης ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἐπιτροπῆς, εἶπε μειδιῶν: «Πολλὰ φάρια ἔχομεν».

Ἐθροίσκατο δὲ ἐπικνηλημένως νὰ ὀνομάξῃ τὴν Καλύμνον ἐρωμένην μου, ἀρ' οὐ ἀγαπῶ αὐτὴν τόσον, νὰ ὀνομάξῃ δὲ ἐμὲ «φλογερὸν φίλον μας», ἐξηγουμένος τὸ ἐπίθετόν μου ἐκ τοῦ φλίγισθαι, καὶ ὅτε παρετήρησα ἐν τῇ ἐμιλίᾳ περὶ τῶν προλήψεων τῶν πλείστων ξένων, ὅτι φθάνει εἰς νὰ καταλάβῃ τὴν ἀληθειαν διὰ νὰ διαδώσῃ αὐτὴν εἰς τὸν κόσμον ἅπαντα καὶ ὅτι τὸ βῆμα ἀπὸ τοῦ μηδενὸς εἰς τὴν μονάδα εἶναι δυσκολώτερον ἢ ἀπὸ τὴν μονάδα εἰς τὸ ἑκατομμύριον, ἐποίησατο μνησκὴν τῆς παραβολῆς τοῦ κόκκου σιναπίου, μικροτάτου μὲν ὄντος, παράγοντος δὲ δένδρα πλωρία.

Τοιοῦτος ἐν ἀτελεῖ σκιαγραφία ἡ Α. Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Ἀνθίμος ὁ Ζ', ὅστις καὶ ὡς Πατριάρχης ἀκαμάτως ἐξεπλήρου τὰ πρὸς τὸ μικρὸν ποιμνιον αὐτοῦ ἱερά καθήκοντα, ὡς ἂν ἦτο ἐπι Μητροπολίτης, εὐλογήσας ἕνα γάμον καὶ τελέτας πλείστα μνημόσυνα, ἐξ ὧν ἀναρέω μόνον τρία, τὸ ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τῆς μακαριτίδος Θεμελίνας Μάγκου, μητρὸς τοῦ ἐν Λειψία μεγαλεμπόρου κ. Ἀντωνίου Μάγκου ἐν τῷ ναφ τοῦ Ἁγίου Νικολάου τὴν 23 Ἰανουαρίου, τὸ ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ μακαρίτου Ἐμμανουὴλ Μαγκλῆ, πατρὸς τῶν μεγαλοκτηματιῶν κ. κ. Ἰωάννου, Κλεάνθους, Ἀλεξάνδρου, Ἀριστοτέλους καὶ τοῦ τραπεζίτου κ. Μιχαὴλ Μαγκλῆ, τοῦ καὶ ἀντιπροσώπου τῆς Αὐτοκρατορικῆς Ὀθωμανικῆς Τραπεζῆς ἐν Καλύμνῳ, ἐπίσης ἐν τῷ ναφ τοῦ Ἁγίου Νικολάου τὴν 29 Ἰανουαρίου καὶ τὸ ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ μακαρίτου Νομικοῦ Καλαβροῦ, πατρὸς τοῦ σχολάρχου κ. Νικολάου Καλαβροῦ, ἐν τῷ ναφ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου τὴν 31 Ἰανουαρίου. Κατὰ τὸ ἔθιμον, μετὰ τὴν ἱεροτελεσίαν τῶν μνημοσύνων αἱ σχετικαὶ οἰκογένειαι παρέθεντο τῇ Α. Θ. Παναγιότητι καὶ τοῖς λοιποῖς προσκεκλημένοις πλούσια γεύματα, ἀνὰ τὰ ὅποια ἐγένετο εὐρημος μνεία τῶν μεταστάντων, ἐξερωνήθησαν δὲ καὶ πολλαὶ προπόσεις, μετὰ τὰ ἐπιδόρπια δὲ ἡ Α. Θ. Παναγιότης περικυκλουμένη ὑπὸ ἐνοπιῶν καὶ ξένων, εἰδείκνυεν ἐπι μέλλον ὄλῃν τὴν εὐγένειαν καὶ χάριν τῆς ψυχῆς Αὐτῆς, συνδιαλεγομένη ἡμῖν περὶ διαφόρων ἀντικειμένων, ἐπι μίξονα δὲ καιρὸν ἀπτησέλησεν ἡμᾶς ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ σχολάρχου κ. Καλαβροῦ τὸ ζήτημα τοῦ θρησκευτικοῦ τῶν Ἑλλήνων τῶν μεταβάντων διὰ τὴν ἱερτὴν τοῦ Πάσχα εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, τοῦ μὲν ἱεροκλήρικος κ. Τεκνονοῦλου διατεινομένου, ὅτι ἦσαν ἔθνικοί, τοῦ δὲ κ. Ἀγγελιάου Παπακωστῆ ἱατροῦ, ὅτι ἦσαν Ἑλλῆνες μὲν τὸ γένος, Ἰουδαῖοι δὲ τὸ θρησκευμα. Μετὰ μακρὰν δὲ καὶ ζωηρὰν συζήτησιν ἡ πλειονοψηφία, ἐν ἧ καὶ ἡ Α. Θ. Παναγιότης

γιότης, εξεράσθη ὑπὲρ τῆς γνώμης τοῦ κ. Παπακωστή.

Τὰ ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν ψυχῶν τοῦ μακαρίτου Νομικοῦ Καλαβροῦ καὶ τοῦ μακαρίτου Ἐμμανουὴλ Μαγκλή τελεσθέντα μνημόσυνα εἶχον σημασίαν μείζονα ἢ ἀπλῶς οἰκογενειακὴν, ἀρ' οὐ καὶ οἱ δύο ἄνδρες οὗτοι εἰργάσθησαν κοινωφελῶς ὑπὲρ τοῦ τόπου, ὃ μὲν ἀναπτύξας τὰς πνευματικὰς, ὃ δὲ τὰς υἱικὰς δυνάμεις τῆς Καλύμου. Ὁ Νομικὸς Καλαβρὸς, βαδίσας εἰς τὰ ἴγγη τῶν ἀειμνήστων διδασκάλων τῆς νήσου τῶν ἱερομονάχων Γαβριὴλ, Δανιὴλ καὶ Ἰεζεκιὴλ Καλυμνίων, ἐμέμφωσεν ἀνὰ τὸν μακρὸν βίον αὐτοῦ ἐλακλήρους γενεὰς τῶν συμπολιτῶν αὐτοῦ, ὃ δὲ Ἐμμανουὴλ Μαγκλῆς μετὰ τῶν Μαζαραίων, Ὀλυμπιῶν καὶ ἄλλων προβλέπων τὴν σημασίαν τῆς ἀντικρῦ τῆς Καλύμου ἐκτεινομένης Καρίας, ἔριψε τὸ μεῖζον μέρος τῆς διὰ τῶν κόπων αὐτοῦ ἀποκτηθείσης μεγάλης περιουσίας ἐκεῖ, ἀποκτήσας μεταξὺ Μύνδου καὶ Ἀλικαρνασσοῦ γαίαις ἐκτεταμέναις, ἐμπεριεχούσαις καὶ ὄαση καὶ μεταλλεῖα. Σὺν τῷ χρόνῳ ἐσχηματίσθη ἐκεῖ ἀποικία Καλυμνίων κατὰ τὴν ἐκτασιν τῶν γαιῶν πενταπλασία τῆς νήσου, ἅγια νὰ καλεῖται μεγάλη Κάλυμος, ὅπως ποτὲ ὃ ἐν τῇ νοτίῳ Ἰταλίᾳ στέφανος Ἑλληνίδων πόλεων μεγάλη Ἑλλάς.

Αἱ χαρμόσυναι ἡμέραι παρήρχοντο ταχέως ἐν τῇ εὐαρίστῳ συναστροφῇ μετὰ τῶν ἐρχομένων καὶ ἀναχωρούντων ἐκ τῶν γειτόνων νήσων καὶ ἐκ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκεπτῶν. Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐδέχετο πάντας μετὰ ἰσῆς εὐγενείας, εἶγε δὲ καὶ πολλὰς ἄλλας ἀπασχολήσεις, ἀπαντῶσα εἰς τὰς τόσας ἐπιστολάς καὶ τόσα τηλεγραφήματα. Ἰδιαίτερος δὲ ἀναπολῶ ἐν τῇ μνήμῃ μου τὴν ὑπαγέρουσιν ἐπιστολῆς, ἣν Ἀνθιμος ὁ Ζ' ἴσται ἐν εἰς τὸ ἐν Ἀστυπαλαίᾳ λογικὸν ποιμνιον Αὐτοῦ, ὅπου οὖν ἐπρόφθατε νὰ μεταβῆ ὡς Μητροπολίτης, οὐδὲ νῦν ἠδύνατο. Ταύτην τὴν ἐπιστολὴν ἔφερον οἱ ἀπεισταλμένοι τῆς Ἀστυπαλαίας εἰς τὴν ἀμείφρτον πατρίδα αὐτῶν ὡς πολυτίμον κειμήλιον, ἢ σαχνὴ δὲ αὕτη, ἐκτυλισσομένη ἐνώπιόν

μου ἐν τῷ Μητροπολικῷ οἴκῳ, ζῶντῶς ὑπὸνθύμιζέ μοι παρομοίας σκηνὰς τῶν ἀποστολικῶν καιρῶν.

Ἀνέτειλεν ἡ 30 Ἰανουαρίου, ἑορτὴ τῶν τριῶν ἱεραρχῶν καὶ τῶν γενεθλίων τῆς Α. Α. Μεγαλειότητος τοῦ Σουλτάνου, εὐδίας, χαρμόσυνος. Τὰ πλοῖα σηματοστόλιστα, τὰ ὄρη ἀντηχοῦντα ἀπὸ τοὺς πυροβολισμούς, οἱ κώδωνες καλοῦντες τὸ χριστιανώδη πλήρωμα εἰς τὰς ἐκκλησίας. Ἰδοὺ ὁ γερὰρς Πατριάρχης μετ' ἐπιβαλλούσης συνοδείας μεταβαίνων εἰς τὸν ναὸν τῆς Μεταμορφώσεως, λειτουργῶν, εἶτα δὲ ἐπικαθήμενος τοῦ θρόνου ἀκούων τὸν πανηγυρικὸν περὶ ἠθικῆς, ὃν ἐκφωνεῖ ὁ ἑλληνοδιδάσκαλος κ. Ἰωάννης Ὀρρανὸς ἐκ τοῦ ἁμβωνος, ἀποτίνων τὸν φόρον βαθείας εὐγνωμοσύνης πρὸς τοὺς τρεῖς ἱεράρχας. Μετὰ μικρὰν δὲ διακοπὴν τελεῖται ἡ δοξολογία ὑπὲρ τῆς Α. Α. Μεγαλειότητος τοῦ Σουλτάνου, εἶτα δὲ εἰσι διευθύνονται εἰς τὸ Διοικητήριον, πρὸ τοῦ ὁποῦ ὁ κ. Λεωνίδας Καραβοκυρὸς, τὸ γε νῦν πρῶτος δημογέρων τῆς Καλύμου, ἀπαγγέλλει κατάλληλον διὰ τὴν περίστασιν φῶδὴν τῆς αὐτοῦ ἐμπιύσεως. Ἐν τῷ Διοικητηρίῳ δὲ ὁ ἀρχιγραμματεὺς αὐτοῦ Φουὰδ Βέης, ἀντιπροσωπεύων τὸν πρότινος παραιτηθέντα διοικητὴν, δέχεται μετὰ πλείστης ὁσῆς εὐγενείας τὰ συγχαρητήρια καὶ τὰς εὐχὰς ὑπὲρ τῆς υἱείας καὶ εὐημερίας τῆς Α. Α. Μεγαλειότητος, προσφέρων ἀναψυκτικὰ. Τὸ δὲ γεῦμα πρὸς τιμὴν τῆς Α. Θ. Παναγιότητος παρέθετο ὁ μεγαλέμπορος κ. Γεώργιος Σκουμβουρδῆς ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, τὴν ἐσπέραν δὲ διασκεδάζε τὸν λαὸν φωταφῆα πολλῶν οἰκῶν τῆς προκουμαίας, ἰδίως τοῦ Διοικητηρίου καὶ τῆς Δημογεροντίας.

Αἶψα γοργῶς ἐπευγον αἱ ἡμέραι, ἔνθεν μὲν ἀπηλαύομεν εὐγνωμόνως τῆς παρατάσεως τῆς διαμονῆς τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, ἔνθεν δὲ εἶχομεν τὸν φόρον καθ' ἐκάστην στιγμὴν νὰ βλέπωμεν ἀναφανόμενον τὸ ἀτμόπλοϊον, τὸ φέρον τὴν πρὸς προῦπντησιν καὶ ἀπαγωγὴν Αὐτῆς ἐπιτροπὴν, ἔμινει δὲ πάντοτε ἡ ἑλπίς, ὅτι ἀπὸ τῆς ἀρίκειας ταύτης θὰ παρελθῶσιν ἡμέ-

ραι τινές, πρὶν νὰ χωρισθῶμεν. Ἄλλ' οἱμοι, τῶν ἀνθρωπίνων ἐλπίδων! Ἐματαιώθη αὕτη. Τὴν τελευταίαν λειτουργίαν ἐτέλεισεν ἡ Α. Θ. Παναγιότης κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς Ἑπαπαντῆς τῆν 2 Φεβρουαρίου ἐν τῷ ναῷ τῆς Παναγίας τῆς Κουβούσης, πανηγυριζούσης τῆς πολυπληθοῦς συντεχνείας τῶν σπογγαλιέων, τὸ δὲ γεῦμα πρὸς τιμὴν τῆς Α. Θ. Παναγιότητος παρέθετο ὁ μεγαλέμπορος κ. Νικόλαος Βουβάλης ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ.

Λίγνης τὴν 3 Φεβρουαρίου περὶ τὴν 1 μ. μ. ἀναραίνεται μετὰ τρικυμιώδη πλοῦν ἡ «Χίος» τῆς Ἀτμαπλοίας Αἰγαίου τῶν κ. κ. Π. Μ. Κουρτζῆ καὶ Σίας μετὰ τῆς ἀναμενούσης ἐπιτροπῆς, συνισταμένης ἐκ τῶν Συνοδικῶν Σιδασιμωτάτων Μητροπολιτῶν Αἰνίου κ. Λαυκᾶ καὶ Δυρραχίου κ. Βησσαρίωνος, παρακολουθούντων δὲ καὶ τινῶν ἀνωτέρων πατριαρχικῶν ὑπαλλήλων καὶ τοῦ διευθυντοῦ τῆς «Νέας Ἐπιθεωρήσεως» κ. Σπυρίδωνος Καραγιαννίδου, δυστυχῶς δὲ ἡ ἀπὸ τινῶν ἡμερῶν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἐνσκήψασα χολέρα ἠμποδίζει τὰ μέλη τῆς ἐπιτροπῆς, μὴ ὑποστάντα τὴν ὑπὸ τοῦ νόμου ἀπαιτουμένην κάθαρσιν, νὰ ἐλευθεροκοινωνήσωσι καὶ οὕτως ἡ ἀναχωρήσις τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ἐγένετο ἐσπευσμένη, οὐχ ἔττον δὲ τὰ μέλιστα ἐπιβάλλουσα καὶ ἰσως ἐτι μᾶλλον συγκινητική, ὡρίσθη δὲ διὰ τὴν πρωίαν τῆς ἐπιούσης, Σαββάτου 4 Φεβρουαρίου.

Τὴν παραμονὴν καὶ αὐτὴν ἐπι τὴν ἡμέραν τῆς ἀναχωρήσεως ἀπὸ τὰς 5 π. μ. δεχθεῖσα τὰς ἀποχαιρετηρίους ἐπισκέψεις, ἡ Α. Θ. Παναγιότης περὶ τὰς 7 π. μ. μετέβη, συνοδευμένη ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ κλήρου, τῶν συγγενῶν Αὐτῆς, τῶν ἄλλων ξένων ἐπισκεπτῶν καὶ συσώμου τοῦ λαοῦ τῆς Καλύμνου εἰς τὸν ἐν τῇ προκυμαῖα ναὸν τῆς Μεταμορφώσεως, ἐνθα ἐτελέσθη δεξιολογία. Εἶτα ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Ἀνθίμος ὁ Ζ' ἀφώρνησι λόγον συγγινητικώτατον ἐκ τῆς Ὁραίας Πύλης, ἀποχαιρετῶν τὸ λογικὸν πρῆμιον Αὐτοῦ, συνιστῶν αὐτῷ

εἰρήνην, ἁμόνοιαν, ἀγάπην καὶ εὐλογῶν αὐτό, θεολογῶν τὸ δυσβάστακτον τοῦ νέου φορτίου Αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τὴν πεποίθησιν, ὅτι ὁ Ὑψίστος θὰ δυναμώσῃ Αὐτὸν ἐν τῇ ἐκπληρώσει τῶν δυσκόλων καθηκόντων Αὐτοῦ, ἔτι δέ, ὅτι δὲν θὰ λησμονήσῃ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν πόλεων τὸ μικρὸν ἐν τῷ Ἱκαρίῳ Πελάγει λογικὸν ποίμνιον Αὐτοῦ, ἐξ οὗ ἐκλήθη νὰ διευθύνῃ τὴν ἐλκίδα τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας.

Ταῦτα εἰπόντος τοῦ γεραροῦ Πατριάρχου ἐν συγκινήσει καὶ συγκινοῦντος πάντας τοὺς παρισταμένους, ὁ πρῶτος δημογέρον κ. Θέμελις Ὀλυμπίτης προσεφώνησεν ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὸν ἀναχωροῦντα γεραρὸν Πατριάρχην διὰ βραχείων, ἐκ τοῦ ἁμβωνος δὲ ἐκτενέστερον ὁ ἐλληνοδιδάσκαλος κ. Γεώργιος Μανιᾶς, συγκινῶν μέχρι δακρύων Ἀνθίμον τὸν Ζ'. Ἦδὴ ὁ λαὸς, ἄνδρες καὶ γυναῖκες πάσης τάξεως καὶ ἡλικίας ἐπὶ πλέον ἢ μίαν ὥραν παρήλαυον ἐνώπιόν τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, ἀσπάζόμενοι τὸν τίμιον σταυρὸν καὶ τὴν κρατοῦσαν αὐτὸν δεξιάν Αὐτῆς, μεθ' ὃ ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης μετὰ τῆς ἐπιδητικῆς ἀκολουθίας Αὐτοῦ ἐπαρεύθη διὰ τῆς κατωμένου λαοῦ προκυμαίας εἰς τὴν ἐξέχουσαν μακρὰν εἰς τὸν λιμένα ἀποβάθραν, τῶν μαθητῶν ψαλλόντων ποίημα, διὰ τὴν περίστασιν ταύτην ποιηθὲν ὑπὸ τοῦ ἐλληνοδιδασκάλου κ. Νικολέου Γαλιάνου καὶ ἐκφράζον ἰδίως τὴν γενικὴν λύπην διὰ τὸν ἀποχωρισμὸν.

Ὁ συνωστισμὸς ἦν δεινός, ἀλλ' ὁ ρέκτης ἀργηγός τῆς χωροφυλακῆς Καλύμνου Ἰσμάηλ Ἀγᾶς καὶ τινὲς ραβδοῦχοι κλητήρες τῆς Δημογεροντίας ἐπέτυχον νὰ ἀποτρέψωσι πᾶν ἀπεικτίον. Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐπιβαίνει μετὰ τῶν λοιπῶν ἀναχωρούντων, δηλαδὴ τῶν συγγενῶν Αὐτῆς καὶ τῶν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκεπτῶν, τῆς λίμβου, ἥτις μετὰ ταχύτητα προσεγγίζει τὴν «Χίον», ἐναθεύουσι τὴν κλίμακα, ἐσφραγίζονται εἰς τὰ ἀτμόπλεστον καὶ ἀποσύρονται εἰς τὴν αἴθουσαν, ἐπεὶ ἔρχονται οἱ χαιρετισμοὶ καὶ παρουσιάσεις. Ὁ δὲ πληθυσμὸς σύσσωμος παραμένει ἐν τῇ προκυμαῖα καὶ λοιπὴ παρα-

λία, πυροβολῶν καὶ ζητωκραυγῶν ὑπὲρ τοῦ Πατριάρχου, ἐπὶ πλέον ἢ μίαν ὥραν, μέχρις οὗ ἡ «Χίος» ἀναχωρεῖ ὑπὸ καλοῦς καινοῦς, διασχίζουσα γοργῶς τὴν γαληνιακὴν θάλασσαν καὶ φέρουσα τὸν Πατριάρχην εἰς τὴν βασιλίδα τῶν πόλεων.

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης Ἀνθίμος ὁ Ζ', ὡς εἰκός, κρατεῖ τὸν ἱερὸν λόγον Αὐτοῦ, τὸν δοθέντα τοῖς κατοικοῖς τῆς Καλύμνου, ἐπεὶ δὲν θὰ λησμονήσῃ αὐτῶν μακρὰν ἐν τῇ βασιλευούσῃ, στείλλας μὲν εἰς τὴν Ἱερὰν Μητρόπολιν Λέρου Καλύμνου ἀντάξιον Αὐτοῦ διάδογον, τὸν τίως Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Θεσσαλονίκης κ. Σωφρόνιον Προκοπήσιον, διαπρέποντα ἐπὶ αὐστηρότητι καὶ λεπτότητι συνάμα, ἐπὶ σοφίᾳ καὶ ἡπιότητι, δραστήριον δὲ πάσης εὐκαιρίας, ὅπως συνιστᾷ τοῖς ὑψηλοῖς λειτουργοῖς τοῦ Κράτους τὴν παῖσιν τῆς ἐν τῇ σπογγαλιείᾳ καταγρήσειος τῶν σκαφάνδρων. Ἡ δημογεροντία δὲ τῆς Καλύμνου, ἀδικόπως διεξήγουσα ἀλληλογραφίαν μετὰ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει πληρεξουσίου αὐτῆς κ. Μιλτιάδου Καραβοκυροῦ, ὑπὸ ἡμερομηνίαν 3 Ἰανουαρίου τοῦ ἔτους τρέχοντος ἔστειλεν ἐκ νέου μακρὸν τηλεγράφημα τῇ Α. Α. Μεγαλειότητι τῷ Σουλτάνῳ, δι' οὗ ἐπικαλεῖται τὴν κατάργησιν τοῦ δεινοῦ κακοῦ.

Οὐκ ἕλαστον δὲ ζῆλον καταβάλλει ἐν τῷ ζητήματι τούτῳ καὶ ὁ ἀνω μνησθεὶς ἐν Κωνσταντινουπόλει δικηγόρος κ. Μιλτιάδης Καραβοκυρὸς Καλύμνιος, δημοσιεύσας κατὰ τὸ τέλος τοῦ παρελθόντος ἔτους ἐν τῇ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐγκρίτῳ γαλλικῇ ἑφημερίδῃ «Ἀνατολή» ἀξιόλογον πραγματείαν περὶ τῆς σπογγαλιείας καὶ τῆς ἐν αὐτῇ καταγρήσειος τῶν σκαφάνδρων Ὁ δὲ ἀδελφὸς αὐτοῦ κ. Λεωνίδας Καραβοκυρὸς, διὰ τὸ τρέχον ἔτος πρῶτος δημογέρον τῆς νήσου Καλύμνου, νεωστὶ προδτείνεν, ὅπως τοῦλάχιστον ἐν μέσος τῶν θαλασσῶν τῆς Αὐτοκρατορίας, π. χ. τὰ ὄδατα τῆς Κρήτης, ἀρεθῆ ἐλευθερον ἀποκλειστικῶς διὰ τοῦς γυμνοῦς δούτας, ἀπαγορευθῆ διὰ τὰ σκαφάνδρα. Τὴν πρότασιν ταύτην κρίνω ὀρθοτάτην καὶ πρακτι-

κωτάτην, ἐκφράζω δὲ ἐκ μέρους μου τὸν πόθον, ὅπως ἐπεκταθῆ τὸ μέτρον τοῦτο καὶ εἰς τὰ παράλια τῆς Σάμου καὶ τῆς Κύπρου, τὸ καλὸν δὲ παράδειγμα τῶν τριῶν νήσων τούτων ἀρεῦκτως ἐντὸς ὀλίγου θὰ φέρῃ καλὰ ἀποτελέσματα καὶ διὰ τὰ λοιπὰ σπογγοφόρα παράλια τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας καὶ τῆς Ἑλλάδος. Ὁ δὲ μουσοτραφὴς Εὐγένιος Βέης Γενίδουνας, ἀνώτερος ὑπάλληλος τοῦ ὑπουργείου τῆς γεωργίας ἐν Σμύρνῃ, μοι ἔστειλε πολυτίμους σημειώσεις περὶ τῆς τεχνικῆς ἀναπαραγωγῆς τῶν σπόγγων, εἰς τὴν κατεγίνετο καὶ ὁ ἐνδοξος στρατηγὸς Ἰωσήφ Γαριβάλδι ἐν τῷ νησιδίῳ Καπρέρα. Ἰδιαιτέρως δὲ ἐπίσης προσοχῆς εἶνε ἀξίαι τρεῖς ἐκθέσεις περὶ τοῦ ζητήματος τούτου, τελευταίως συνταχθεῖσαι καὶ ἀποσταλεῖσαι ἢ τοῦ ἐν Ρόδῳ ἐπιτίμου ὑποπροξένου τῆς Ρωσίας κ. Δημητρίου Γαλινοῦ πρὸς τὴν Α. Ε. τὸν νομάρχην τοῦ Αἰγαίου Ἀββειδῶν παστῶν πέρυσιν, ἢ τῆς δημογεροντίας τῆς Ἀστυπαλαίας πρὸς τὸν αὐτὸν ὑψηλὸν λειτουργὸν τοῦ Κράτους ἐπίσης πέρυσιν καὶ ἢ τοῦ ἐν Λαυδίῳ ἐκγατεστημένου Καλυμνίου μεγαλεμπόρου κ. Νικολάου Βουζάλη, τοῦ διὰ τὴν ἀξίαν αὐτοῦ τιμηθέντος διὰ παραστήμων ὀθωμανικοῦ, ἑλληνικοῦ καὶ ἰσπανικοῦ, πρὸς τὸ ὑπουργεῖον τῶν οἰκονομικῶν πρὸ ὀλίγων μηνῶν.

Ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὴν ἀσθενῆ μου ἐνέργειαν πρὸς κατάργησιν τοῦ δεινοῦ κακοῦ, ἤδη ἀπὸ τοῦ 1892 ἤρχισα νὰ μελετῶ τὴν κατέστασιν τῆς νήσου Καλύμνου πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς περιγραφῆς αὐτῆς ἐν διαφόροις γλώσσαις καὶ κατὰ πρῶτον ἰταλιστὶ καὶ ἑλληνιστὶ. Καὶ τὴν μὲν ἰταλικὴν ἔκδοσιν, ἀφιερῶθεισαν τῇ Α. Ε. τῷ ἐν Γενουῇ Γενικῷ Προξένῳ τῆς Ρωσίας κ. Θεοδώρῳ δὲ Κρέβελ, ἐδημοσίευσά ἐν τοῖς φυλλακίοις τοῦ Μαρτίου, Ἰουνίου καὶ Ἰουλίου τοῦ 1893 τοῦ περιοδικοῦ τοῦ ἐν Μεδιοῦ οὐάνοις Συλλόγου τῆς Ἐμπορικῆς Ἐξερευνητικῆς τῆς Ἀφρικῆς, οὐτινος τυγχάνω ὢν μέλος ἀπὸ τοῦ 1889, ἐν ἰδιαιτέρῳ δὲ τεύχει ἐν Γενουῇ κατὰ τὸ 1895, τὴν ἑλληνικὴν δὲ, ἀφιερῶθεισαν τῇ Α. Θ. Παναγιότητι τῷ Οἰκουμηνικῷ Πατριάρχῳ

Ἄνθιμος τοῦ Ζ', ἐν τῇ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐγκρίτῳ δημοσίῳ ἐφημερίδι κατὰ τὸ φθινόπωρον τοῦ 1893, ἐν ἰδιαιτέρῳ δὲ τεύχει κατὰ τὸ ἔαρ τοῦ ἔτους τρέχοντος ἐν τῷ Πατριαρχικῷ Τυπογραφείῳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἀδεία τοῦ Ἀυτοκρατορικοῦ ὑπουργείου τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως, φυλάττω δὲ ὡς κειμήλιον τὸ εὐμενέστατον γράμμα τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, δι' ἧς ἐδέχθη τὴν ἀφιέρωσιν. Οἱ ἐν Ἰταλίᾳ δὲ φίλοι μου ἀπέστειλαν τὴν ἰταλικὴν ἐκδοσιν τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος πραγματείας μου εἰς πολυπληθεῖς φίλους καὶ γνωρίμους αὐτῶν, κατέχοντας ὑψηλὰς ἐν τῇ κοινωνίᾳ θέσεις, οἷοι ὁ ἐν Ρώμῃ πρεσβευτὴς τῆς Α. Α. Μεγαλειότητος τοῦ Σουλτάνου Μαχμούτ Νεδίμ Βέης, πολλοὶ ὑπουργοὶ τῆς Ἰταλίας καὶ πλείστοι ἄλλοι τῶν ἐν τῇ ἐλπί καὶ εἰς σπουδαίους συλλόγους ἰδίως τῆς Ἰταλίας, Γαλλίας καὶ Ρωσίας, διὰ τὴν γνωσθὴν τὴν ζήτημα τῶν σκαράνδρων. Ἐγένετο δὲ καὶ ἐδρημος μναία τοῦ βιβλίου μου ἐν τῷ ἰταλικῷ τύπῳ, ἰδίως ἐν τῷ «Κάρφαρο» τῆς Γενούης, ἐν τῷ ὁποίῳ προηγουμένως ἐδημοσίευσαν ἄρθρον περὶ τῆς σπογγαλιείας καὶ τῆς ἐν αὐτῇ καταχρήσεως τῶν σκαράνδρων. Κατὰ τὸ φθινόπωρον τοῦ ἔτους τρέχοντος μετεκόμισα τὸ ζωτικὸν ζήτημα τῶν σπογγαλιῶν εἰς τὴν γείτονα τῆς Καλύμνου, τὴν εὐνομον Σάμον, ἧς εἶδειε τὰς προσπάθειάς μου μεγίστην συμπάθειαν καὶ ὅπου προέβην εἰς τὴν ἐκτύπωσιν τῆς παρούσης πραγματείας ἐν τῷ Ἡγεμονικῷ Τυπογραφείῳ.

Ἐν ᾧ δὲ ἐν Ἰταλίᾳ κατεγινόμεν ἐν τὴν ἐκτύπωσιν καὶ διάδοσιν τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος πραγματείας μου, ἡ πραγματοποιήσις τῆς τότε ἐπιποθουμένης καταργήσεως τῶν σκαράνδρων κατὰ τὸν Μάιον τοῦ παρελθόντος ἔτους ἤδη ὑπερμεγίστην τὸς Καλυμνίους καὶ τοὺς πληθυσμοὺς τῶν λοιπῶν σπογγαλιευτικῶν τόπων τῆς Ὀθωμανικῆς Ἀυτοκρατορίας καὶ τῆς Ἑλλάδος, ἀλλ' οἱμοί, μόνον ὑπερμεγίστην τῇ ἐπιμεδίᾳ ἀνωνόμων τινῶν ὑποστηρικτῶν τῶν σκαράνδρων, οἱ «Καιροὶ» δὲ τῶν Ἀθηνῶν, πεισθέντες τίς αἶδε τίνι τρόπῳ ὑπὸ τῶν αὐτῶν

ὑποστηρικτῶν, ἐδημοσίευσαν ἄρθρον ἱκανὸν νὰ παραπλανήσῃ μόνον τοὺς ἐλοτελῶς ἀγνοοῦντας τὰ πράγματα καὶ τολμῶν ἐπὶ τὴν διαβάλλῃ τὸ ἀγνὸν πρόσωπον τῆς Α. Θ. Παναγιότητος Ἄνθιμου τοῦ Ζ'. Τὸ ἄρθρον τοῦτο τῶν «Καιρῶν» ἔλαθε καὶ εἰς Λιδόρνον, ὃ δ' ἐκεῖ μεγαλέμπορος καὶ Ἰωάννης Τουλουμάρης Καλύμνιος, δικαίως ἀγανακτήσας διὰ τὰς ἐν αὐτῷ ἐμπεριεχομένας διαστρεβλώσεις τῆς ἀληθείας καὶ διαβολὰς κατὰ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, παρεκάλεσεν ὁμογενῆ τινα, ὅπως δημοσιεύσῃ ἐν τῷ «Ἐμπορικῷ Ταχυδρόμῳ τοῦ Λιδόρνου» ἀναίρεσιν τοῦ ἄρθρου τῶν «Καιρῶν», ὃ δὲ κύριος οὗτος ἠρκέσθη εἰς τὸ νὰ δημοσιεύσῃ ἐν τῷ ρηθέντι φύλλῳ ἀπλῆν μετάφρασιν, ἀκουσίως δεινώσας οὕτω τὰ πράγματα διὰ τῆς ἐν Ἰταλίᾳ διαδόσεως τῶν ψευδῶν ἀντὶ νὰ βελτιώσῃ αὐτὰ δι' ἀναίρεσεως. Τὴν ἀναίρεσιν δὲ ταύτην ἀνελάβομεν ὁ μὲν κ. Ἰερώνυμος Δε-Φερράρης, δικηγόρος καὶ πρόξενος τῆς Περσίας καὶ τοῦ Μαυροβουνίου ἐν Γενούῃ, ἐν τῇ ἐκεῖ ἀρίστη ἐφημερίδι «Κάρφαρο» ὑπὸ ἡμερομηνίαν 20 Σεπτεμβρίου 1893, ἐγὼ δὲ ἐν τῇ «Κωνσταντινουπόλει» κατὰ τὸν Νοέμβριον τοῦ αὐτοῦ ἔτους, δημοσιεύσας ἄρθρον ὑπὸ τὸν τίτλον «ἡ Α. Θ. Παναγιότης Ἄνθιμος ὁ Ζ' ἐν τῷ ἰταλικῷ τύπῳ», ἐν τῷ ὁποίῳ ἐπέστησα τὴν προσοχὴν ἐπὶ τοῦ ὅτι εὐγενὴς ὁπαδὸς τοῦ Πάπα Ρώμης κρίνει ὀρθότατα περὶ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἄνθιμου τοῦ Ζ' καὶ ὑπερασπίζει αὐτόν, ἐν ᾧ Ἕλληνας ὀρθόδοξοι, ἀνάξιοι τῶν δύο τίτλων τούτων, τολμῶσι νὰ διαβάλλωσιν αὐτόν, προσάπτοντες αὐτῷ αἰσθητικά, ὅρ' ὡν λυμαινόνται οἱ ἴδιοι, καὶ πράξεις, ἃς διακράττουσιν οἱ αὐτοί, ἤδη δὲ ὁ Ἰσκαράτης περὶ τοιούτων λέγει. «Πάντων ἡγετοματι πονηροτάτους εἶναι καὶ μεγίστης ζημίας ἀξίους, ὅστινες εἰς αὐτοὶ τυγχάνουσιν ὄντες ἔνοχοι, ταῦτα τῶν ἄλλων τολμῶσι κατηγορεῖν».

Ἄλλὰ «θαροῖν χρή!» Πλὴν τῆς μεμονωμένης νεφίλης ταύτης, ἔδη προσπαθεύσας νὰ κρυθῇ παντελῶς, βλίπαι αἰ-

θριον τὸν οὐρανόν, ἀκράδαντον δὲ ἔχω τὴν πεποίθησιν, ὅτι πο-
σαῦται ἐνέργειαι τοιούτων ἀνδρῶν ἐγγωρίων καὶ ξένων θὰ ἐπι-
νέγκωσιν ἐντὸς ὀλίγου χρόνου τὴν αἰσίαν λύσιν τοῦ σπουδαίου
ζητήματος τούτου, ἢ δὲ εἰκὼν τῆς Α. Θ. Πάναγιότητος Ἀν-
θίμου τοῦ Ζ', δίδοντας ἡμῖν τόσον λαμπρὸν παράδειγμα ἐν φι-
λανθρωπία καὶ εὐθύτητι, ζῆ καὶ θὰ ζήσῃ ἀειθαλῆς ἐν ταῖς
καρδίαις τῶν Καλυμνίων ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν καὶ οὐ μόνον
τῶν Καλυμνίων.

SISMANGIO

© SISMANOCILIO

SISMANOGGIO
MESARPO